

Markku Kuismin

SÄHKÖINEN KILPAILUTUSJÄRJES- TELMÄ CLOUDIA

Opinnäytetyö
LT15KA

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Markku Kuismin	Tradenomi (AMK)	Toukokuu 2017
Opinnäytetyön nimi		76 sivua 4 liitesivua
Sähköinen kilpailutusjärjestelmä Cloudia		
Toimeksiantaja		
Valtori		
Ohjaaja		
Lehtori Hannu Juntunen		
Tiivistelmä		
<p>Uusi EU-direktiivi velvoittaa hankintayksiköitä käyttämään sähköistä hankintajärjestelmää 2017-2018 EU:n kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa. Hankintalaki on juuri uusiutunut ja Cloudia on valittu julkissektorin kilpailutusjärjestelmäksi. Tähän opinnäytetyöhön tehdyn tutkimuksen tavoitteena oli tutkia sähköisen kilpailutusjärjestelmän tuomia hyötyjä ja haittoja julkissektorin näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös tunnistaa, onko Cloudia yhteensopiva yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa ja onko sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehnyt hankinnoista helpompia ja nopeampia valmistella.</p> <p>Teoriaosuuden tarkoituksena on avata julkisiin hankintoihin liittyvää käsitteistöä ja hankintamenettelyä sekä tarkastella kuinka pilvipalvelut toimivat. Lisäksi perehdytään hallituksen esitykseen ja sieltä erityisesti sähköiseen kilpailutusjärjestelmään. Opinnäytetyö perustuu case study -menetelmään ja on empiirisen tutkimusmenetelmän piiriin kuuluva laadullinen tutkimus.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuuden lähdeaineisto on peräisin alan kirjallisuudesta, Internetjulkaisuista sekä toimeksiantajalta. Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta, teemahaastatteluista ja kyselytutkimuksista.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että julkissektori hyötyy sähköisestä kilpailutusjärjestelmä Cloudiasta, ja se tekee hankinnat helpommaksi ja nopeammaksi valmistella. Eräs ongelma saattaa olla jatkuvuus, kun järjestelmätoimittaja joskus vaihtuu, tietoa voidaan menettää. Tutkimustulokset vahvistivat hallituksen esityksessä olleita positiivisia arvioita sähköisestä kilpailutusjärjestelmästä. Teoreettinen osuus pilvipalveluista antaa viitteitä siitä, että Cloudia ei ole vapaa tietoturvaongelmista.</p>		
Asiasanat		
julkiset hankinnat, hankintalaki, sähköinen kilpailutusjärjestelmä, hankintayksikkö ja tarjouspyyntö		

Author (authors)	Degree	Time
Markku Kuismin	Bachelor of Business Administration	May 2017
Thesis Title		
The Electronic Tendering System Cloudia		76 pages 4 pages of appendices
Commissioned by		
Valtori		
Supervisor		
Hannu Juntunen, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The new EU directive obligates contracting entities to use the e-procurement system in 2017-2018, when the threshold value of the EU procurement is exceeded. Procurement has just been updated and Cloudia is a selected public sector tendering system. The survey which was carried out for this thesis project aimed to measure the electronic tendering system Cloudia advantages and disadvantages from the perspective of the public-sector. This study also intended to clarify is the system compatible with commonly used information and communication technology products and are purchases made through the electronic tendering system easier and faster to prepare.</p> <p>The purpose of the theoretical part was to explain concepts related to public procurement and the procurement process, as well as look at how cloud services operate. In addition, focused on the Government Bill and particular electronic tendering system. The empirical data in the thesis was collected through case study.</p> <p>The source material of the theoretical section of this research was derived from literature, as well as Internet publications and the client. The thesis consists of a theoretical part, theme interviews and surveys research.</p> <p>As a conclusion is can be stated that public-sector benefits from the e-tendering system Cloudia, and it will make procurement easier and faster to prepare. One problem may be related to the continuity of the system provider. It sometimes changes, data may be lost. The research results confirmed the positive reviews for the electronic tendering system presented in the Government Bill. The theoretical research of the cloud services provides an indication of the fact that Cloudia is not free of security problems.</p>		
Keywords		
public procurement, procurement law, e-procurement, a contracting entity and Invitation to tender		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSMENETELMÄT	7
2.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys.....	7
2.2	Tutkimusmenetelmät	8
3	JULKISEN HANKINNAN MÄÄRITELMIÄ.....	10
4	JULKISET HANKINNAT	17
5	JULKISIA HANKINTOJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	20
5.1	Hankintayksiköt	22
5.2	Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely.....	23
5.3	Hankinnan valmistelu	24
5.4	Hankintamenettelyt.....	26
5.5	Tarjouspyyntö.....	33
5.6	Tarjouspyynnön sisältö.....	34
5.7	Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville	35
5.8	ESPD-lomake.....	36
5.9	Arviointiperusteet ja hankintasopimus	38
6	SÄHKÖINEN KILPAILUTUSJÄRJESTELMÄ	39
7	SÄHKÖINEN TIETOJENVAIHTO HANKINTAMENETTELYSSÄ.....	42
8	VALTORIN HANKINTAPROSESSI	45
9	PILVIPALVELUT	47
9.1	Määritelmät	47
9.2	Pilvipalveluiden toimintaan liittyviä käytäntöjä	48
9.3	Pilvipalveluntarjoajan turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä.....	49
9.4	Henkilötiedot	52

9.5	Yhteenveto pilvipalveluista	53
10	CLOUDIA OY	54
11	TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA AINEISTON KERUU	58
11.1	Tutkimuksen käynnistäminen	58
11.2	Teemahaastattelu Valtorin edustajalle	59
11.3	Strukturoitu kyselytutkimus Cloudian käyttäjille	60
11.4	Strukturoitu kyselytutkimus Hanselin edustajalle	60
11.5	Strukturoitu kyselytutkimus Cloudian edustajalle	61
12	ANALYYSI	62
12.1	Saatavuus	63
12.2	Käytettävyys	63
12.3	Suojaaminen, eheys ja hyvä tiedonhallintatapa	64
12.4	Sähköisten asiakirjojen tiedot niiden käsittelyvaiheista ja ajantasaisina löytyminen samasta paikasta sekä arkistointi	65
12.5	Hävitys asianmukaisesti arkistonmuodostussuunnitelman mukaan ja yhteensopivuus	65
13	YHTEENVETO	66
14	POHDINTA	68
15	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	69
16	LÄHTEET	71

LIITTEET

Liite 1. ESPD, Cloudian sähköisellä kilpailutusalustalla

Liite 2. Cloudian sähköisen kilpailutusalustan ilmoituksen alku sivu

Liite 3/1. Kyselynetti.com tulokset

Liite 3/2. Kyselynetti.com tulokset

Liite 3/3. Kyselynetti.com tulokset

1 JOHDANTO

Aiheeksi valikoitui ”Sähköinen kilpailutusjärjestelmä Cloudia”. Cloudia on palvelu, jonka avulla hankintayksikkö voi selvittää, koota ja hallita kilpailutustarpeita, ohjata kilpailutusten suunnittelua sekä seurata niitä reaaliaikaisesti. (Cloudia kilpailutusfoorumit 2016).

Järjestelmä ohjaa tilaajaa kaikissa hankinnan vaiheissa niin, että hankintalain vaatimukset toteutuvat: hankinnan suunnittelusta tekniseen vuoropuheluun, hankintamenettelyn valintaan, hankinta-asiakirjojen laadintaan, tarjouspyynnön juridisesti oikeanlaiseen toimittamiseen, kysymysten-vastausten käsittelyyn, tarjousten vastaanottamiseen oikealla tavalla, tarjousten käsittelyyn ja hankintapäätöksen tekemiseen.

Itse olen toiminut kahdessa monitoimilaitelihankinnassa mukana oikeushallinnon tietotekniikkatoimiston minikilpailutusta tehtäessä. Keskityin silloin hankinnoissa kumppaneiden kanssa käytyihin teknisiin vuoropuheluihin. Erityisen kiinnostavaksi sähköisen kilpailutusjärjestelmän aiheen teki sen ajankohtaisuus sekä se, että oma työnantajani käyttää jo Cloudiaa yhteishankintayksikön ominaisuudessa.

Uusi EU-direktiivi velvoittaa käyttämään sähköistä kilpailutusjärjestelmää EU:n kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Tarjoukset on voitava jättää sähköisesti siirtymäajan jälkeen. Velvollisuus koskee yhteishankintayksikköjä viimeistään 18.4.2017 ja muita hankintayksikköjä 18.10.2018.

Hankintalainsäädännössä vuonna 2012 käyttöön otetut sähköiset hankintamenettelyt, sähköinen huutokauppa ja dynaaminen hankintajärjestelmä ovat antaneet hankintayksiköille mahdollisuuden nopeuttaa ja tehostaa tarjousten käsittelyä hankintamenettelyssä. Pyrin työlläni tuomaan esille sähköisen järjestelmän edut ja haitat.

Keskeisinä käsitteinä on julkiset hankinnat, hankintalaki, sähköinen kilpailutusjärjestelmä, hankintayksikkö ja tarjouspyyntö, joita tarkastelen teoreettisiksi taustoiksi.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori, joka tuottaa toimialariippumattomat ICT-palvelut valtionhallinnolle. Valtion toimialariippumattomilla ICT-palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden tuottaminen tai järjestäminen ei vaadi merkittävää toimialakohtaista osaamista ja jotka perustuvat yleisesti käytettyihin laite- ja ohjelmistoratkaisuihin ja teknologioihin. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan valtion hallinnon turvallisuuden ja varautumisen erityistarpeet. Valtori yhtenäistää ja vakioi tuottamansa palvelut sekä niihin liittyvät palvelunhallintaprosessit ja teknologiat. Valtori toimii yli 42 paikkakunnalla ja palveluksessa on noin 1000 henkilöä (1/2017). Valtorin noin 250 miljoonan euron (5/2016) budjetista yli 60 prosenttia meni ulkoisiin ostoihin. (Valtori 2017.)

Teoriaosuudessa tarkastelen julkisiin hankintoihin liittyvää käsitteistöä (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016). Oikeustapauksia ei juuri-kaan tällä hetkellä ole vielä olemassa (3/2017), mutta aion tarkastella hallituksen esitystä HE 108/2016 ja sieltä erityisesti sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Opinnäytetyön teoreettisen osuuden materiaali on kerätty ammattikirjallisuudesta, alan lehdistä, Internetistä sekä toimeksiantajalta. Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta, teemahaastatteluista ja kyselytutkimuksista.

2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen tavoitteena on käydä läpi ClouDia-ohjelman hyvät ja huonot puolet sähköisenä hankintajärjestelmänä, sähköisen hankintajärjestelmäprosessi yleisellä tasolla ja sen tarjoamat uudet mahdollisuudet. Keskityn julkisen sektorin

hankintaprosesseihin. *Tutkimuskysymyksenäni on, millaisia etuja sähköinen kilpailutusjärjestelmä Cloudia tuo ja onko hankinnassa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden tekniset ominaisuudet syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteensopivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa. Lisäksi selvitän, onko sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehnyt hankinnoista helpompia ja nopeampia valmistella.*

2.2 Tutkimusmenetelmät

Oikeustieteessä olennaisimpia tutkimusalueita ovat lainoppi, vertaileva oikeustiede, oikeushistoria, oikeusfilosofia sekä oikeussosiologia. Näistä yleisin on lainoppi eli oikeusdogmatiikka. Lainopillisessa lähestymistavassa tutkitaan ja analysoidaan oikeudellista ongelmaa esimerkiksi lainsäädäntöä ja erilaista kirjallisuutta vasten (Hirvonen 2011). Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on pääosin lainopillinen ja tarkastelen ongelmia oikeustieteelliseen näkökulmaan liittyen. Opinnäytetyön lainopillinen osa koostuu oikeussäännöksistä kuten hankintalakia koskevasta oikeuskirjallisuudesta.

Opinnäytetyö perustuu case study -menetelmään ja on empiirisen tutkimusmenetelmän piiriin kuuluva laadullinen (kvalitatiivinen) tutkimus. Case study -menetelmä tarkoittaa tapauskohtaista tutkimusta. Case-tutkimus on hyödyllinen haluttaessa hyvää taustainformaatiota. Intensiivisenä menetelmänä sen avulla saadaan esiin oleellisia tekijöitä, prosesseja ja vuorovaikutussuhteita, joihin muilla menetelmillä voidaan sitten kohdistaa lisähuomiota. Case-tutkimuksia käytetään usein valmisteltaessa myöhemmin samasta aiheesta jatkotutkimuksia. Case-tutkimuksilla saadaan yksityiskohtaista tietoa joistakin muussa yhteydessä tilastollisesti esiin tulleista erikoiskysymyksistä. (Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi 2016.)

Laadullinen tutkimus taas sopii erityisen hyvin tutkimuksiin, joissa pyritään kuvaamaan, ymmärtämään, selittämään ja/tai tulkitsemaan sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä ja niihin liittyviä käytäntöjä ja merkityksiä; sekä ihmisiä, ryhmiä tai

organisaatioita näiden ilmiöiden tuottajina, tulkitsijoina ja kuluttajina. (Henttonen 2008.)

Määrällisessä tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan teorian avulla, kun laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii nousemaan aineistosta teorian tasolle (Moilanen & Rähä 2000).

Maalaisjärjellä voisi arvella, että satunnaiseen arvontaan perustuvat otosmenettelyt antaisivat tutkimuksessa "sattumanvaraisia" eli epäluotettavia tuloksia. Asia on kuitenkin päinvastoin, sillä juuri otoksen matemaattisesti hallittu satunnaisuus antaa mahdollisuudet tarkoin laskea se todennäköisyys, jolla tulokset pätevät myös perusjoukossa. Toisin sanoen otoksista saatujen tulosten yleistettävyyden on näytteistä saatuja parempi. (TAIK 2007.)

Tutkijalta vaaditaan tutkimuksellista mielikuvitusta ja uusien menetelmällisten tai kirjoitustapaa koskevien ratkaisujen kokeilemistä. Suurin osuus tutkimuksesta koostuu maalaisjärjestä ja aiemmista kokemuksista ja vain pieni osa niistä sanotusta tieteellisyydestä. (Eskola & Suoranta 1998, 62–63.)

Kvalitatiivisissa tutkimuksissa puhutaan otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä, sillä tarkoituksena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä syvällisemmin, tilastolisten yleistysten sijaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58).

Pääosin tutkimuksesta teen strukturoiduilla kyselytutkimuksilla 10–15 kpl hankintayksiköiden asiantuntijoille. Tämän lisäksi teen strukturoidut kyselytutkimukset Hanselin ja Clouidian edustajille. ”Strukturoitu haastattelu (lomakehaastattelu) on formaalisin haastattelumuoto, joka vastaa kyselylomakkeen täyttämistä ohjatusti”. (Saaranen- Kauppinen & Puusniekka 2009.) Haastattelujen tarkoituksena on saada tutkimukseen mukaan myös opinnäytetyön toimeksiantajan omaa näkemystä ja kokemusta julkisista hankinnoista sekä niiden ongelmakohtista. Ainakin yhden teemahaastattelusta teen Skype-ohjelmalla, joka samalla nauhoittaa haastattelun. Tallenteen avulla voidaan taltioida myös non-verbaalista aineistoa eli sellaista, joka jäisi helposti normaalin havaintokyvyn ulkopuolelle. Tutkimusta

varten osallistun Clodian pitämiin verkkokursseihin. Saatu aineisto litteroidaan eli nauhoitettu puhemuotoinen aineisto kirjoitetaan puhtaaksi. Aineisto kirjoitetaan keräämisen jälkeen sen hallitsemista ja analysoimista helpottavaan muotoon. Sitteen vuorossa on tulosten tutkinta. Saaranen-Kauppinen ym. huomauttavat, että koskaan ei voi tyytyä pelkän aineiston kuvaukseen. Analyysia tulisi pilkkoa, purkaa, koota eheyttää, täydentää – hajottaa ja hallita. (Saaranen-Kauppinen ym. 2009.) Tuloksia tulkitaan ja etsitään kiinnostavia seikkoja kuten, miksi sähköinen kilpailutusjärjestelmä oli haastateltavan mukaan tehnyt hankinnoista helpompia ja nopeampia valmistella. Aineistoa saan myös Valtorin hankintatiimiltä. Teoriaosuu-den materiaalia kerään ammattikirjallisuudesta, lehdistä sekä Internetistä. Laadullinen menetelmä on myös sen takia sopivin, koska aineistoa ei ole vielä kovinkaan paljon käytössä, eivätkä saadut tulokset ole puhtaasti luvuilla mitattavissa.

3 JULKISEN HANKINNAN MÄÄRITELMIÄ

Audiovisuaalisella mediapalvelulla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua (1397/2016).

Hankintasopimuksella tarkoitetaan kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan (1397/2016).

Toimittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita (1397/2016).

Ehdokkaalla tarkoitetaan toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua 33 §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun menettelyyn, 34 §:ssä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn, 36 §:ssä tarkoitettuun kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, 38 §:ssä tarkoitettuun innovaatiokumppanuusmenettelyyn tai 40 §:ssä tarkoitettuun suorahankintaan (1397/2016).

Tarjoajalla tarkoitetaan toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen (1397/2016).

Hankinta-asiakirjalla tarkoitetaan mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia (1397/2016).

Yhteishankintayksiköllä tarkoitetaan 5 §:ssä tarkoitettua hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi (1397/2016).

Ilmaisulla **kirjallinen** tarkoitetaan sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja (1397/2016).

Ilmaisulla **sähköinen muoto** tarkoitetaan viestintämuotoa, jossa käytetään sähkötekniisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla (1397/2016).

Elinkaarella tarkoitetaan tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita; elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn (1397/2016).

Suunnittelukilpailulla tarkoitetaan menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja (1397/2016).

Innovaatiolla tarkoitetaan uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa (1397/2016).

Teknisellä eritelmällä tarkoitetaan hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle (1397/2016).

Standardilla tarkoitetaan tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on

a) kansainvälinen, jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;

b) eurooppalainen, jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla tai

c) kansallinen, jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla. (1397/2016.)

Ohjelmalla ja ohjelmamateriaalilla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa (1397/2016).

Sähköisellä viestintäpalvelulla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 37 kohdassa tarkoitettua palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkoissa sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkoissa. (1397/2016).

Yleisellä viestintäverkolla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille (1397/2016).

MUITA KÄSITTEITÄ

Asianhallintajärjestelmällä tarkoitetaan tietojärjestelmää, jonka avulla organisaation käsittelemät asiat ja niihin liittyvät asiakirjatiedot hallitaan ennalta määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaisesti. Asiankäsittelyjärjestelmässä on olennaista, että järjestelmään tallennetut tai liitetyt asiakirjatiedot liittyvät aina toimenpiteen/käsittelyvaiheen kautta asiaan. Asiakirjatietojen turvaamisen kautta pystytään takaamaan asiakirjatiетoon kohdistuvat laatuvaatimukset (alkuperäisyys, eheys, luotettavuus ja käytettävyys). Ilman asiasidosta järjestelmään tallennettuja asiakirjatietoja ei voida säilyttää pitkän aikaa yksinomaan sähköisessä muodossa. Asiankäsittelyjärjestelmä on henkilörekisteri. (Arkistolaitos 2012.)

Eheydellä tarkoitetaan asiakirjatiedon ominaisuutena eheys ilmentää sitä, että asiakirjatieto on virheetön, siinä muodossa, johon se on suunniteltu, sitä ei ole valtuudettomasti muokattu tai se ei ole tahattomasti muuttunut. Asiakirjatiedon eheys voidaan jakaa tekniseen (muodolliseen) eheyteen ja semanttiseen (sisällölliseen) eheyteen. Tietojärjestelmän ominaisuutena eheys kuvaa sitä, että tietojärjestelmä on aito, sisäisesti ristiriidaton, kattava, ajantasainen, oikeellinen ja käyttökelpoinen. (Arkistolaitos 2012.)

Hankintalailla tarkoitetaan tässä lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka astui voimaan 1.1.2017.

Alustaresurssipalvelulla (engl. Platform as a Service, PaaS) palvelun tuottaja tarjoaa valitsemaansa apuohjelmien ja sovelluskehitysympäristön kokonaisuudessaan. (Viestintävirasto 2017).

Henkilötiedolla tarkoitetaan yleisesti kaikenlaista sellaista tietoa, joka voidaan yhdistää tiettyyn henkilöön (Viestintävirasto 2017).

Infrastruktuuriresurssipalvelulla (engl. Infrastructure as a Service, IaaS) tarjoaja antaa asiakkaidensa käyttöön yksinkertaisesti tietokoneiden laskentatehoa, tallennustilaa ja verkkoyhteyksiä. (Viestintävirasto 2017).

Käsittelyprosessilla tarkoitetaan tehtävän hoitamiseksi määriteltyjä käsittelyvaiheita, toimenpiteitä ja käsittelysääntöjä. Asian käsittelyssä syntyvät toimenpiteet muodostavat käsittelyprosessin (Arkistolaitos 2012).

Käytettävyydellä tarkoitetaan tietojärjestelmän tai asiakirjatiedon ominaisuutena käytettävyys kuvaa sitä, että tietojärjestelmä tai asiakirjatieto on siihen oikeuteuille saatavilla ja hyödynnettävissä haluttuna aikana ja vaaditulla tavalla. (Arkistolaitos 2012).

Ohjelmistoresurssi-palvelumallilla (engl. Software as a Service, SaaS) palvelun tuottaja antaa asiakkaidensa käyttöön valikoituja verkon yli käytettäviä ohjelmistoja. (Viestintävirasto 2017).

Palvelusopimuksella tarkoitetaan asiakkaan ja palveluntarjoajan välistä sopimusta, jossa sovitaan palveluun liittyvistä yksityiskohtaisista ehdoista, velvoitteista ja vastuista. (Viestintävirasto 2017).

Palvelutasosopimuksella tarkoitetaan (engl. Service Level Agreement) asiakkaan ja palveluntarjoajan välistä sopimusta, jossa määritellään palvelulle tietyt vaatimustasot, joita mitataan erilaisilla mittareilla. Tietyn palvelutason alittamiselle voidaan palvelutasosopimuksessa määritellä sanktio (Viestintävirasto 2017.)

Pilvipalvelulla eli tietotekniikan resurssipalvelulla tarkoitetaan verkkoyhteyden välityksellä tarjottavia tietojenkäsittely- ja tallennuspalveluita sekä tietoliikennepalveluita. Rajanveto pilvipalveluiden ja perinteisten etäkäytettävien tietoteknisten palveluiden välille on loppukäyttäjän näkökulmasta hankalaa, mutta palveluiden

toteuttamisen, riskienhallinnan ja tietoturvallisuuden näkökulmasta on selviä eroja. Pilvipalveluilla tarkoitetaan palvelumallia, jossa helposti säädettäviä usean käyttäjän kesken jaettuja tietoteknisiä resursseja tarjotaan tietoverkkojen yli. (Viestintävirasto 2017.)

Pilvipalveluntarjoajalla tarkoitetaan yritystä, joka myy asiakkaille omasta palvelukeskuksesta tai isommalta pilvipalveluntarjoajalta vuokraamaansa tallennus- ja laskentakapasiteettia, tietoliikennepalveluita sekä palvelun hallintaan liittyviä toiminnollisuuksia. (Viestintävirasto 2017).

Rakenteisen tiedon esitystavalla tarkoitetaan sellaista tiedon esitystapaa eli säännöstöä, jossa tiedot ovat tiettyjen sääntöjen mukaan nimetty ja eroteltu toisistaan sekä ryhmitelty tiettyihin, yleensä loogisiin kokonaisuuksiin. Nämä säännöt määrittelevät myös tiedon poisjäännin esittämisen. (JUHTA 2008).

Saatavuudella tarkoitetaan tietoa, jonka tulee olla sitä tarvitsevien saatavilla sekä organisaation sisällä että organisaation ulkopuolella (Arkistolaitos 2012).

Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintalain mukaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa. (Hankinnat.fi 2017.)

Skype-ohjelmalla tarkoitetaan suosittua Internetin verkkopuheluihin tarkoitettu ilmaista sovellusta (Itä-Suomen yliopisto 2011).

Strukturoidulla haastattelulla tai paremminkin strukturoidulla haastattelulomakkeella tarkoitetaan lomaketta, jossa kysymykset ja niihin tulevat vastausvaihtoeh-

dot on rakennettu etukäteen tarkasti. Sen enempiä haastattelijalla kuin vastaajalakaan ei ole lainkaan vapausasteita tulkinnoille. Sekä kysymys että siihen tulevat vastausvaihtoehdot on annettu ennalta. Strukturoidun haastattelun etuja ovat seuraavat: Kysymystavan etuna on se, että tutkija tietää tarkoin, mitä haastattelutilanteessa tapahtuu. Haastattelu tallentuu myös suoraan numeerisessa muodossa. Mitään koodausta ei tarvita. Strukturoidun haastattelutavan heikkoudet ovat: Nopeuden ja hallittavuuden vastapuolena on strukturoidun kysymyksen ja lomakkeen jäykkyys ja konservatiivisuus. Strukturoidulla lomakkeella tehty tutkimus ei koskaan voi tuoda mitään uusia asioita esille. (Tilastokeskus 2017)

Sähköisellä asianhallinnalla tarkoitetaan sitä, että kehitetään järjestelmiä, joiden avulla organisaation käsittelemät asiat voidaan hallita sähköisessä toimintaympäristössä ennalta määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaisesti. Järjestelmä sisältää tai siihen integroidaan erilaisia tietovarantoja, palveluita ja toimistotyökaluja, joista tärkeimpiä ovat diaari, asiakirjojen hallinta sekä tekstinkäsittely. (Arkistolaitos 2012.)

Sähköisellä hankinnalla tarkoitetaan kaikkia niitä prosesseja, joilla paperimenetelyt korvataan tieto- ja viestintätekniikkapohjaisella viestinnällä ja käsittelyllä kautta koko hankintaketjun. Sähköinen hankinta kattaa sähköisiä prosesseja, joilla tuetaan hankintaprosessin eri vaiheita, jotka ovat hankinnasta ilmoittaminen, tarjousasiakirjojen toimittaminen, tarjousten jättäminen, tarjousten arviointi, hankintasopimuksen tekeminen, tilaaminen, laskuttaminen ja maksaminen. (EU-Lex 2017.)

Tietoteknologialla tarkoitetaan välinettä, jolla julkisia hankintoja voidaan toteuttaa sekä toisaalta hankinnan kohdetta. Sinällään asetelma on tyypillinen oikeusinformatiikan tarkastelunäkökulma johonkin tietoteknologiseen oikeudelliseen ilmiöön (Arkistolaitos 2012).

Tiedonhallinnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa tietoa hallitaan organisaation aiheettomana pääomana. Tieto nähdään organisaation toiminnan menestysteki-

jänä, jonka tuottamista ja käyttöä on johdettava osana organisaation kokonaistointaa ottaen huomioon tiedon monimuotoisuus ja siihen kohdistuvat erilaiset tarkastelunäkökulmat (Arkistolaitos 2012).

Ministeriön asettama Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä **VAHTI:lla** tarkoitetaan hallinnon tietoturvallisuuden ohjaamisen, kehittämisen ja koordinaation tarkoitettua elintä. VAHTI käsittelee kaikki merkittävät valtionhallinnon tietoturvallisuuden ja kyberturvallisuuden linjaukset. (Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä 2013.)

4 JULKISET HANKINNAT

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin laissa säädetään. (1397/2016, 1§.) Lailla pannaan täytäntöön:

- 1) julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, jäljempänä hankintadirektiivi;
- 2) julkisia tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY;
- 3) neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY; sekä
- 4) käyttöoikeussopimusten tekemisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, jäljempänä käyttöoikeussopimusdirektiivi.

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. (1397/2016, 2§.)

Hankintalainsäädännössä vuonna 2012 käyttöön otetut sähköiset hankintamenettelyt, sähköinen huutokauppa ja dynaaminen hankintajärjestelmä ovat antaneet hankintayksiköille mahdollisuuden nopeuttaa ja tehostaa tarjousten käsittelyä hankintamenettelyssä. Hankintojen tilastoaineisto osoittaa kuitenkin, että sähköisten hankintamenettelyjen käyttö on ollut verraten vähäistä lakimuutoksen jälkeen. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

EU-direktiivi tulee lyhentämään kilpailutusten aikarajoja (1397/2016), mutta Valtorilla on sisäisenä tavoitteena nopeuttaa omia prosesseja siten, että aika kilpailutuspäätöksestä hankintapäätökseen olisi mahdollisimman lyhyt.

Suuri muutos EU-hankintoihin tuli myös hankintaprosessin sähköisestä tietojenvaihdosta. Hankintailmoitukset ja tarjouspyyntömateriaali tulee olla avoimesti ja rajoituksetta saatavilla sähköisessä muodossa ja vain poikkeuksellisissa tapauksissa voidaan käyttää muuta kuin sähköistä viestintämuotoa. Myös tarjoukset pitää jättää sähköisessä muodossa. Tarjoajan soveltuvuusvaatimuksiin sekä pakollisiin ja harkinnanvaraisiin poissulkemisperusteisiin tuli muutoksia. Soveltuvuuden alustavana näyttönä on käytettävä yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa, ESPD:tä. Jatkossa poissulkemisperusteiden täytyminen tai täyttymättä jättäminen tulee tarkistaa tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta. Tarkistamisessa käytetään omaa erityistä rikosrekisteriotetta. (Hankinnat.fi 2017.) Hankintalakien uudistamisen yhteydessä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettiin toimivalta valvoa julkisia hankintoja. Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menettelleen hankintalain vastaisesti, voi tehdä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimenpidepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston erityinen toimivalta liittyy laittomien suoramankintojen valvontaan. KKV voi kieltää suoramankinnan täytäntöönpanon, jos hankintasopimusta ei ole tehty. Jos hankintasopimus on tehty ja KKV katsoo järjestelyn laittomaksi, voi KKV vaatia hankintayksikölle seuraamusta (tehottomuus, sopimuskauden lyhentäminen, seuraamusmaksu valtiolle) markkinaoikeudessa. (Hankinnat.fi 2017.)

Härkönen toteaa, että julkisen sektorin on tavoiteltava aktiivisesti toimittajia/toimijoita julkiselle sektorille. Hankintaprosessit ovat yleensä määrämuotoisia ja kestävät kauan, joten ne koetaan hitaaksi ja raskaaksi. Hankintalainsäädäntö toimii parhaiten tilanteissa, joissa markkinoilla on aitoa kilpailua sopimuksista. Hankintayksikön tulee hankintaa määrittäessä pystyä myös ennakoimaan hankinnan kohteen kehittymistä ja siihen mahdollisesti vaikuttavia muita tekijöitä. (Härkönen 2016.) Kuvassa havaitaan, mistä osista julkinen hankinta koostuu (kuva 1).

Kuva 1. Julkinen hankinta keskiössä (mukailtu hankinnat.fi 2017)

5 JULKISIA HANKINTOJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Hallituksen esityksessä otetaan kantaa entiseen julkisista hankinnoista annettuun lakiin (348/2007), joka tuli voimaan 1.7.2007. Laki perustui neuvoston ja parlamentin direktiiviin julkisista hankinnoista (2004/18/EY) sekä hankintojen oikeus-suojaa koskeviin direktiiveihin (89/665/EY sekä 2007/66/EY). Vuoden 2007 hankintalain voimaantulon yhteydessä julkisten hankintojen ilmoittamisvelvoite asetettiin kaikkiin lain piirissä oleviin hankintoihin. Samalla ilmoitusvelvoitteen täyttämiseksi otettiin laajamittaisesti käyttöön kansallinen sähköinen HILMA-kanava ilmoitusten julkaisemiselle (www.hankintailmoitukset.fi). Kaikista hankintalain avoimen kilpailuttamisvelvoitteen piiriin kuuluvista Suomen hankintayksiköiden hankinnoista julkaistaan ilmoitus edellä mainitussa internet-osoitteessa. Vuonna 2011 annettiin laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä (698/2011), jolla tuotiin vuoden 2004 hankintadirektiiveissä olleet ja jäsenvaltioille vapaaehtoisesti täytäntöön pantavissa olleet sähköisiin infrastruktuureihin perustuneet hankintamenettelyt kansallisesti voimaan sekä hankintalaissa että erityisalojen hankintalaissa. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

Uusi julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön tuli voimaan 1.1.2017. Lainsäädäntö perustuu EU:n julkisia hankintoja koskeviin direktiiveihin. Uusi lainsäädäntö antaa julkisille hankkijoille nykyistä paremmat mahdollisuudet tehdä entistä laadukkaampia, innovatiivisempia, kestävämpiä ja vastuullisempia hankintoja. Uuden lainsäädännön tarkoituksena on lisäksi vähentää sekä hankkijoille että tarjoajille tarjouskilpailuista syntyvää hallinnollista taakkaa nostamalla kansallisia kynnysarvoja ja vähentämällä hankintamenettelyn vaatimuksia. Tavaroiden ja palveluiden hankintojen kansallinen kynnysarvo nousee 60 000 euroon nykyisen 30 000 euron sijaan. Sosiaali- ja terveystalushankintojen kynnysarvo kohoaa 100 000 eurosta 400 000 euroon. Muiden erityisten palveluhankintojen kynnysarvo on 300 000 euroa. Rakennusurakoiden kansallinen kynnysarvo pysyy nykyisessä 150 000 eurossa. Kynnysarvojen alle olevat hankinnat jäävät hankintalainsäädännön ulkopuolelle. (Hilma 2017.) EU:n-kynnysarvot ylittävät hankintalajit ja kynnysarvot kuvassa 2.

EU-KYNNYSARVOT (HANKINTALAIN 26 §)		
Hankintalaji	Kynnysarvo (euroa)	
	Valtion keskushallintoviranomainen	Muut hankintaviranomaiset
Tavarahankinnat ja palveluhankinnat	135 000	209 000
Rakennusurakat	<u>5 225 000</u>	<u>5 225 000</u>
Käyttöoikeusurakat	<u>5 225 000</u>	<u>5 225 000</u>
Suunnittelukilpailut	135 000	209 000

Kuva 2. EU:n-kynnysarvot ylittävät hankintalajit ja kynnysarvot (Hilma 2017)

Hallituksen esityksessä sanotaan, että uusi laki auttaa jatkossa ottamaan kestävä valinnat aiempaa paremmin huomioon. Esimerkiksi kilpailutuksissa on mahdollista vertailla hankintoja muutenkin kuin pelkän hinnan osalta. Elinkaarikustannukset saa mukaan tarjousten vertailuun. Uudessa erillisessä pykälässä sanotaan, että hankintayksiköt voivat vertailla hankinnan vaikutuksia laajemmin kuin pelkästään hankintakustannusten kannalta. Uusi laki kaiken kaikkiaan selkiyttää ja tarkentaa hankintojen ympäristöön, sosiaalisuuteen ja kestäväyyteen liittyviä aiempia kirjauksia. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

Hankinnan jakaminen osiin on joissakin tapauksissa uuden hankintalain mukaan sallittua (1397/2016, 75§). Laajan hankinnan jakaminen osiin saattaa olla hankinnasta aiheutuvan taloudellisen tai teknisen riskin jakamisen tai kilpailuolosuhteiden huomioimisen kannalta perusteltua. Kun hankinta jaetaan osiin siten, että tarjoajat voivat antaa osatarjouksia, jakaminen ei vaikuta hankintakokonaisuuden ennakoituun arvoon, sillä kaikki osatarjoukset on otettava huomioon ennakoitua arvoa laskettaessa. Silloin kun hankinta jaetaan osiin täysin erillisiksi kilpailutuksiksi, olisi kuitenkin otettava huomioon, ettei jakamisesta muodostu lainvastaista hankinnan pilkkomista hankintalainsäädännön soveltamisen välttämiseksi. (Hallituksen esitys 2016.)

Hankintalainsäädännön uudistuksen keskeisimmät tavoitteet olivat siis:

- tehostaa julkisten varojen käyttöä
- yksinkertaistaa hankintamenettelyjä

- selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä
- parantaa pk-yritysten mahdollisuuksia tarjouskilpailuissa
- parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä
- turvata tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. (Ptcs Oy 2016.)

5.1 Hankintayksiköt

Laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat

- 1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset
- 2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset
- 3) valtion liikelaitokset
- 4) julkisoikeudelliset laitokset
- 5) mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1–4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö;

2) jonka johto on 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetun hankintayksikön valvonnan alainen; taikka

3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet. (1397/2016, 5 §.)

Hyvönen, Kess, Tuomela ja Uotila kirjoittavat, että hankintayksikön asema ja sen mukanaan tuoma kilpailutusvelvollisuus voi olla yllätys joillekin yksityis- tai oikeushenkilöille. Monesti tällaisen tahon mieleen ei ole lainkaan tullut, että sen tulisi kilpailuttaa hankintansa hankintalainsäädännön mukaisesti. Erityisesti varoa täytyy ajatusta, että järjestelyillä voitaisiin kiertää hankintalainsäädännön mukaista kilpailutusvelvollisuutta. Kun on kysymys julkisen tuen perusteella määriteltävästä hankintayksiköstä tai julkisen rahoituksen perusteella määriteltävästä hankintayksiköstä, hankintayksikköasema sen mukaisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen voi syntyä yksittäisen hankinnan kohdalla. Mahdollisella hankintayksiköllä on itsenäinen velvollisuus harkita, onko se hankintalainsäädännön mukaan kilpailutusvelvollinen vai ei. Hankintayksikön aseman tiedostamisella on hyötyjä, jotka ilmenevät välttymiseltä välittömiltä (oikeudenkäyntikulut) ja välillisiltä (hankinnan viivästyminen) kuluilta. (Hyvönen ym. 2007, 47.)

5.2 Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi seuraavat ilmoitukset:

1) hankintailmoitus EU-kynnysarvot ylittävästä hankinnasta;

2) sosiaali- ja terveystalvveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevasta hankinnasta;

- 3) käyttöoikeussopimusta koskeva ilmoitus käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;
- 4) sosiaali- ja terveystalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;
- 5) suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus suunnittelukilpailusta;
- 6) jälki-ilmoitus 1–4 kohdassa tarkoitetuista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista;
- 7) suunnittelukilpailun tuloksia koskeva ilmoitus 5 kohdassa tarkoitettusta suunnittelukilpailusta;
- 8) korjausilmoitus 1–5 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen kohdistuneista muutoksista;
- 9) hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimuksen muutoksia koskeva ilmoitus 136 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta muutoksesta. (1397/2016, 58 §)

5.3 Hankinnan valmistelu

Vedenkannas kirjoittaa, että hankintalaki lähtökohtaisesti rajoittaa tilaajan ja tarjoajan välistä yhteistyötä vasta tarjouskilpailun käynnistyttyä. Laki ei sinänsä estä markkinoilla olevien vaihtoehtojen kartoittamista ennen hankintaa. Hankintayksikkö voi näissä alustavissa neuvotteluissa saada hyödyllistä tietoa erilaisista toteuttamisvaihtoehdoista ja kustannuksista. Vaikka hankintalainsäädäntö sääntelee hankintamenettelyä eikä tätä edeltävää ajanjaksoa, käytännössä laki asettaa rajoituksia myös tilaajan ja tarjoajan käymille alustaville neuvotteluille. On esimer-

kiksi mahdollista, että tilaaja muotoilee tarjouspyynnössä hankinnan kohteen kuvauksen tai valintaperusteet yhden tarjoajan kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta. Menettely saattaa kilpailutusvaiheessa suosia kyseistä tarjoajaa. (Vedenkannas 2008/2, 212–229.)

Vedenkangas jatkaa, että hankintalaki ei välttämättä estä osapuolten välistä vuoropuhelua kilpailustilanteessa. Laki mahdollistaa hankinnan toteuttamisen neuvottelumenettelyllä tai kilpailullisella neuvottelumenettelyllä. Näitä menettelyjä käytettäessä hankintayksikkö voi käydä kilpailuttamisvaiheessa tarjoajien kanssa vuoropuhelua hankinnan kohteen täsmentämiseksi. Neuvottelumenettelyn käyttäminen on mahdollista esimerkiksi silloin, kun avoimella tai rajoitetulla menettelyllä ei ole saatu kelvollisia tarjouksia tai kun muutoin on ilmeistä, että ilman neuvotteluja ei päästä kelvolliseen lopputulokseen. (Vedenkannas 2008/2, 212–229.)

Mäkelä taas huomauttaa, että hankinnan valmisteluvaihe, jossa hankinnan kohde ja tavoite määritetään, on jäänyt vähälle huomiolle hankintaoikeudellisessa keskustelussa. On kuitenkin kiistatonta, että hankinnan onnistuminen ja epäonnistuminen juontavat juurensa hankinnan valmisteluvaiheeseen: hankinnan kohteen määrittämiseen, tarjousdokumentaation muotoiluun ja parhaan tarjouksen valintatavan valintaan. Kuitenkaan julkisen hankinnan valmisteluvaihetta ei ole sitovasti säännelty hankintalainsäädännössä. Teknisellä dialogilla tarkoitetaan hankintayksikön toimeenpanemaa hankintaa edeltävää markkinoiden kartoitusta, joka toteutetaan vuoropuhelulla markkinatoimijoiden kanssa. Mäkelä jatkaa, että teknisestä dialogista ei ole erikseen säännelty kansallisessa hankintalainsäädännössä, mutta vuoropuhelun toteuttamiseen rohkaistaan EU-hankintalainsäädännössä. Teknisen dialogin käymisen edellytys on, että hankintayksikkö toiminnallaan varmistaa, ettei vuoropuhelu vaikuta lopulliseen kilpailutukseen kilpailua vaarantaen. (Mäkelä 2016)

5.4 Hankintamenettelyt

Hyvönen ym. (2007, 79.) kirjoittaa, että suurin osa julkisista hankinnoista toteutetaan kilpailuttamalla avoimella tai rajoitetulla menettelyllä. Lisäksi käytetään jonkin verran neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, suoramankintaa, suunnittelukilpailua, dynaamista hankintajärjestelmää sekä sähköistä huutokauppaa.

Hyvönen ym. (2007, 79.) täsmentävät, että toteuttamistavan valinnalla hankintayksiköllä on käytettävissään erilaisia vaihtoehtoja hankinnan toteuttamiseksi. Hankintayksikön tulee taloudellisimman vaihtoehdon löytämiseksi kartoittaa eri vaihtoehtojen joukosta kyseiseen hankintaan parhaiten soveltuva toteuttamistapa. Hankinta saattaa olla toteutettavissa hankintayksikön omana työnä tai in-house-hankintana tai yhteishankintayksikön palveluita hyödyntäen. Myös puitejärjestelyn käyttämisen mahdollisuudet ja kannattavuus tulee selvittää. Osana toteuttamistavan valintaa hankintayksikkö tekee päätöksen noudatettavasta hankintamenettelystä. Toteuttamistavan valintaan liittyy myös kysymys hankinnan rajaamisesta tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Hankinnoissa tulee pyrkiä erottamaan selkeät kokonaisuudet samaan hankintamenettelyyn, jotta välttyttäisiin peräkkäisiltä toisiaan sivuavilta hankinnoilta.

Avoin menettely:

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille. (1397/2016, 32 §.) Kuvassa 3 havainnoidaan avoimen menettelyn prosessikaaviota (Kuva 3).

Kuva 3. Avoimen menettelyn prosessikaavio (mukailtu 1397/2016)

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. (1397/2016, 33 §.)

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen. (1397/2016, 33 §.)

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa (1397/2016, 33 §).

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa kirjoittaakseen ja määrittäeksään keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää. (1397/2016, 36 §.)

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavarahan, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. (1397/2016, 38 §.)

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta (1397/2016, 40 §).

Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot (1397/2016, 42 §).

Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jonka kuluessa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen, ja joka mahdollistaa tarjousten luokittelun automaattisen arviointimenetelmän pohjalta.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana kilpailuttamista sen viimeisessä vaiheessa:

- 1) avoimessa menettelyssä
- 2) rajoitetussa menettelyssä
- 3) neuvottelumenettelyssä

4) kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valitut toimittajat uudelleen 43 §:n nojalla sekä

5) 52 §:ssä tarkoitetun dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä.

Sähköisen huutokaupan käytön edellytyksenä on, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö voidaan laatia riittävän tarkasti. Sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Sähköisessä huutokaupassa hankinnan kohdetta ei saa muuttaa siitä, jollaisena se on ilmoitettu hankintailmoituksessa ja määritelty tarjouspyyntöasiakirjoissa. (1397/2016, 44 §.)

Sähköinen huutokauppa koskee

1) hintaa, jos 93 §:n 1 momentissa tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena on halvin hinta;

2) hintaa tai tarjoukseen sisältyvien tekijöiden uusia arvoja taikka molempia, jos hankintasopimus tehdään 93 §:n 1 momentin mukaisesti parhaan hinta-laatusuhteen tai alhaisimpien kustannusten perusteella. (1397/2016, 44 §.)

Hankintayksikkö voisi lopettaa sähköisen huutokaupan sitä koskevassa kutsussa ilmoitetun päivämäärän ja kellonajan mukaisesti (1 kohta), tai kun hankintayksikölle ei enää tarjota uusia hintoja tai arvoja, jotka täyttävät vaaditut hintojen tai arvojen vähimmäiserot (2 kohta). Lisäedellytyksenä 2 kohdassa tarkoitetulle lopettamistavalle olisi, että 46 §:ssä tarkoitetussa kutsussa on ilmoitettu aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia. Jatkoajalla käytävä huutokauppa mahdollistaisi sen, että huudot voivat jatkua niin kauan, kun tarjoajilla on halukkuutta alentaa hintojaan. Näin esimerkiksi huutokauppa, jonka kesto on 30 minuuttia 3 minuutin jatkoajoilla, saattaa todellisuudessa kestää esimerkiksi tun-

nin ja 15 minuuttia. Säännöksen tarkoituksena olisi välttää tilanteita, joissa edullisemman tarjouksen jättämiseen kykenevä tarjoaja ei ehtisi reagoimaan viimeksi annettuun ja toistaiseksi parhaaseen tarjoukseen.

Kolmantena lopettamisvaihtoehtona on päättää huutokauppa, kun kutsussa vahvistettu huutokaupan eri vaiheiden määrä on täyttynyt (3 kohta). Huutokauppa voidaan direktiivien mukaan käydä useassa vaiheessa. Esimerkiksi ensin huutokauppa koskisi toimitusaikaa ja sen jälkeen näistä parhaiden kesken käytäisiin huutokauppa hinnasta. (Hallituksen esitys 108 /2016)

Dynaaminen hankintajärjestelmä:

Dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenettelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Hankintamenettely on kestonsa ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttävälle toimittajille. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella. (1397/2016, 49 §.)

Hankintayksikön on käytettävä yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä sekä noudatettava 33 §:ssä tarkoitetun rajoitetun menettelyn sääntelyä dynaamisen hankintajärjestelmän kaikissa vaiheissa hankintapäätöksen tekoon saakka. Hankintayksikkö ei saa periä toimittajilta maksuja järjestelmään osallistumisesta. (1397/2016, 49 §.)

Dynaaminen hankintajärjestelmä on lähtökohtaisesti luonteeltaan eräänlainen toimittajarekisteri. Mikäli dynaamiseen hankintajärjestelmään yhdistetään sähköinen luettelo, sen luonne muuttuu ostojärjestelmän suuntaan. Dynaaminen hankintajärjestelmä on lainsäädännön mukaan täysin sähköinen menettely, joten se edellyttää sähköistä tietojärjestelmää, jossa dynaaminen hankintajärjestelmä kokonaisuudessaan toimii. Konkreettiset hankinnat kilpailutetaan dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä siihen hyväksytyjen toimittajien kesken. Järjestelmän käyttö muistuttaa jossain määrin puitejärjestelyjä, tosin sillä erolla, että dynaamiseen

hankintajärjestelmään voidaan hyväksyä uusia toimittajia sen koko voimassaoloajan. Dynaamista hankintajärjestelmää ei ole kuitenkaan säännelty yhtä kattavasti kuin puitejärjestelyä. (Lehto 2015, 3–4.)

Lehdon mukaan dynaaminen hankintajärjestelmä sopisi markkinoille, joilla tuote muuttuu ja kehittyy nopeasti. Monet elektroniikka-alan tuotteet, kuten matkapuhelimet, voisivat olla tähän ryhmään kuuluvia tuotteita. Tällaisilla markkinoilla hintakäyrä on tyypillisesti laskeva. Dynaamista hankintajärjestelmää voitaisiin soveltaa myös sellaisilla markkinoilla, joissa toimittajakenttä on nopeasti muuttuva tai joissa tuote tai palvelu on suhteellisen vakioitu, mutta toimittajia on erityisen paljon. (Lehto 2015, 3–4.)

Dynaamisen hankintajärjestelmän erityisenä vahvuutena Lehto pitää sitä, että se ei sulje markkinoita vuosiksi uusilta toimittajilta kuten puitejärjestely. Tästä syystä Lehto näkee, että dynaamista hankintajärjestelmää tulisikin harkita ensisijaisena hankintamenettelynä markkinoilla, joissa toimittaja-kentän voidaan ennakoida muuttuvan ja kehittyvän sopimuskaudella merkittävästi. (Lehto 2015, 5.)

Sähköiset luettelot:

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Edellytyksenä on, että hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisen luettelon muodossa esitettäviin tarjouksiin voidaan liittää muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja. (1397/2016, 53 §.)

Suunnittelukilpailu:

Suunnittelukilpailun osallistujien määrää voidaan rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun on kuitenkin aina kutsuttava riittävä

määrä osallistujia todellisen kilpailun varmistamiseksi. Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa alueellisella perusteella tai sillä perusteella, että osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. (1397/2016, 54 §.)

5.5 Tarjouspyyntö

Vuonna 2013 julkisten hankintojen Hilma-ilmoitusjärjestelmän mukaan hankintailmoituksia julkaistiin yhteensä 18 915 kappaletta. Hankintojen yhteenlaskettu arvo oli noin 24,6 miljardia euroa eli noin 12 % Suomen bruttokansantuotteesta. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että julkiset hankinnat ovat alasta riippuen varsin merkittävä osa Suomessa elinkeinotoimintaa harjoittavien yrittäjien arkea. Kun hankintoja tehdään paljon ja niiden arvo saattaa olla hankinnasta riippuen hyvinkin suuri, voisi olla odotettua, että vahingonkorvausten vaatiminen tulisi kilpailutuksissa useasti esille. Todellisuudessa vahingonkorvauskysymykset eivät ole kuitenkaan saaneet oikeuskäytännössä merkittävää roolia, vaan ne ovat pikemminkin ilmenneet kovin harvoin oikeuskäytännössä. Oikeuskäytännön perusteella yhdeksi merkittäväksi ongelmaksi hankinta-asioissa on osoittautunut epäselvien tarjouspyyntöasiakirjojen määrä ja niistä aiheutuneet ongelmat. (Huhtala 2015, 146.)

Tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet on laadittava niin selviksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoitusta. (1397/16, 67 §.)

Huhtalan mielestä, tämä tarkoittaa sitä, että hankintayksikön tulisi pystyä tarjouspyynnössä määrittämään hankinnan kohde sekä muut hankinnan toteuttamiseen liittyvät seikat niin selkeästi ja yksiselitteisesti, että sen perusteella saataisiin yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjouspyynnön tulisi siten olla hankintayksikön lopullinen ilmaus siitä, mitä se haluaa hankkia ja millä tavoin. Tarjouspyynnön ollessa selkeä ja yksiselitteinen, turvaa se myös hankintalaissa edellytetyn tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän

kohtelun vaatimuksen. Voidaankin todeta, että tarjouspyynnön laatiminen on koko hankintamenettelyn tärkein vaihe, koska se määrittää sen, kuinka hankintamenettely kokonaisuudessaan onnistuu. Tästä syystä olisikin tarpeen, että hankintayksikkö käyttäisi sitä laatiessaan riittävästi aikaa ja osaamista. (Huh-tala 2015, 149.)

5.6 Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä, hankintailmoituksessa, ehdokkaille osoitetussa kutsussa tai niiden liitteissä on oltava

- 1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
- 2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- 3) määräaika tarjosten tekemiselle;
- 4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
- 6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
- 7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
- 8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö täydentää yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja ja luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;
- 9) kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;
- 10) tarjosten voimassaoloaika;
- 11) keskeiset sopimusehdot;
- 12) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjosten tekemisessä. (1397/2016, 68 §.)

5.7 Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokaiden ja tarjoajien saataville

Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Hankinta-asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava internetiosoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat ovat saatavilla sähköisessä muodossa. *kappalejako!*

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 62 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa säädetyistä syistä, hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan muulla tavoin kuin sähköisessä muodossa. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville tietojen luottamuksellisuuden suojaamiseksi, hankintayksikön on asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevat vaatimukset ja ilmoitettava, miten asiakirjoihin voi tutustua. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaika on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia. Hankintayksikön on toimitettava 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin liittyvät lisätiedot viimeistään kuusi päivää tai 57 §:ssä tarkoitettussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päätymistä, jos lisätiedot on pyydetty riittävän ajoissa. (1397/2016, 69§.)

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on kutsuttava yhtäaikaaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Kutsussa on mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö

ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos asiakirjoja ei ole asetettu sähköisessä muodossa saataville, kutsuun on liitettävä tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat. (1397/2016, 70 §.)

Hankintayksikön on laadittava tarjouspyyntö niin selväksi, että sen perusteella voidaan antaa yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Sen sijaan hankintayksikön vastuulla ei ole saada riittävän paljon tarjouksia. (Eskola & Ruohoniemi 2007.)

Eskola ja Ruohoniemi täsmenävät vielä, että hankintayksikön on oikeuskäytännössä katsottu hyödyntäneen kilpailuolosuhteet toimiessaan hankintalain säännösten mukaisesti. Hyvän tarjouspyynnön laatineen hankintayksikön vastuulla ei siten ole se, että tarjouspyynnön saaneet yritykset eivät ole jättäneet lainkaan tarjouksia. Riittävä kilpailu on saattanut syntyä, jos tarjouspyyntö on lähetetty useammalle toimittajalle mutta vain yksi on tehnyt tarjouksen. (Eskola & Ruohoniemi 2007.)

5.8 ESPD-lomake

ESPD-lomakkeella, eli yhteisellä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla (European Single Procurement Document) julkisissa hankinnoissa tarjoajat vakuuttavat, että niitä ei rasita poissulkemisperuste ja ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset. Kyseessä onkin nimensä mukaisesti hankintayksikön esittämä vakiomuotoinen lomake, jolla tarjoajat vakuuttavat hankintayksikölle poissulkemisperusteiden olevan osaltaan kunnossa ja että tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset tarjoajan soveltuvuudelle. Itse todistuksia tarjouksen liitteeksi ei tarvitse liittää. Nämä hankintayksikkö tarkastaa kilpailutuksen voittajalta. (Kuntalehti 2016.)

ESPD:tä sovelletaan EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. Lomakkeen tarkoituksena on helpottaa yrityksiä rajat ylittävien tarjousten tekemistä, koska tällöin

tarjouksen yhteydessä tarjoajan ei tarvitse antaa asiakirjanäyttöä tai täyttää eri jäsenmaissa vaihtelevasti käytettyjä erilaisia lomakkeita. Lomake on saatavilla kaikilla EU-kielillä. (Kuntalehti 2016.)

ESPD:ssä käytetty kieli ja termistö voi tuntua aluksi vieraalta. Esimerkiksi talouden toimijalla tarkoitetaan tutummin tarjoajaa ja tuen saajalla referenssityön vastaanottajaa. Lomakkeen täyttämiseen onkin syytä varata aikaa, ja hankintayksikön on hyvä ohjeistaa tarjoajia lomakkeen täytössä. (Kuntalehti 2016.)

ESPD:tä voidaan käyttää paperisen ja lomakemuotoisen vaihtoehdon lisäksi komission tarjoaman palvelun kautta tai integroimalla lomake sähköiseen kilpailutusjärjestelmään. Kokonaan sähköisesti asiakirjaa tulee käyttää siirtymäajan päätyttyä lokakuusta 2018 alkaen. (Kuntalehti 2016.)

Kuntahankinnat kirjoittavat sivuillaan, että Suomi on EU-maista ensimmäinen, joka on automatisoimassa viranomaistietojen tarkastamista hankintojen kilpailutuksessa. Hanselin johtama EU-projekti kehittää sähköistä kilpailutusprosessia ja sujuvoittaa hankinta-asiakirjan käyttöä. Projektille annettiin nimi eNEST (Enhanced National ESPD in eTendering), ja sen tuloksena olemassa olevat järjestelmät keskustelevat keskenään ja hakevat automaattisesti tiedot, jotka on aiemmin jouduttu hakemaan manuaalisesti.

Jatkossa tarjouskilpailun voittaneen toimittajan antamien tietojen oikeellisuus varmennetaan automaattisesti järjestelmien välillä kilpailutuksen päätteeksi. Digitaalisena ja automaattisena tarkastuksena palvelu helpottaa niin ostajan kuin tarjoajan työtä. Suomessa lähes kaikki kilpailutuksissa tarvittavat viranomaistiedot ovat hankintayksiköiden saatavilla viranomaistietokannoissa. Käytännössä sähköisen hankinnan Hanki-palvelua kehitetään niin, että tiedon hakeminen tarvittavista viranomaisrekistereistä tapahtuu automaattisesti. Tietojenvälitys perustuu Väestörekisterikeskuksen Kansalliseen palveluväylään. (Kuntahankinnat 2017.) Liitteessä 1 (kuva 7) on esitetty ESPD, Cloudian sähköisellä kilpailutuslupustalla ja liitteessä 2 (kuva 8) Cloudian sähköisen kilpailutuslupustan ilmoituksen alkusivu.

5.9 Arviointiperusteet ja hankintasopimus

Arviointiperusteet on hyvä laatia ajoissa, pisteytysperusteiden tulee olla sellaisia, että ne ovat aidosti mitattavissa. Kun tarjoukset ovat saapuneet, on vuorossa tarjousten avaus. Hyvin toteutettu pisteytysmalli on niin aukoton, että toimittajakin kykenee periaatteessa etukäteen laskemaan pisteet, jotka hän tulee saamaan. Liiallinen hinnalla painottaminen aiheuttaa helposti sen, että muilla kriteereillä ei enää ole käytännön merkitystä. Laadullisten tekijöiden arvioiminen on aina vaikeaa, joten pisteytys on syytä olla hyvin laadittu. (Ficom 2017.)

Lopuksi vuorossa on hankintasopimuksen tekeminen. Hankintasopimuksella tarkoitetaan kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä ja jonka sisältönä on hankintalain tarkoittaman rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan. (Eskola & Ruohoniemi 2007, 47).

Eskola ja Ruohoniemi toteavat, että hankinnan määrittäminen hankintasopimuksen käsitteen avulla johtuu siitä, että hankintadirektiivit koskevat hankintasopimusten tekomenettelyjä. Suomessa hankintasopimusten tekemisen on katsottu tarkoittavan viimeistä hankintamenettelyn varsinaisesti päättävää vaihetta. Hankintasopimusta edeltävästä kilpailuttamismenettelystä on käytetty vakiintuneesti termiä hankinta. (Eskola & Ruohoniemi 2007, 47.)

Hyvönen (ym.) kirjoittavat, että hankintayksikön läpikäytyä koko monivaiheisen tarjouskilpailuprosessin suunnitteluvaiheesta hankintapäätökseen tai jopa mahdolliseen markkinatuomioistuimen ratkaisuun saakka päästään vihdoin itse hankinnan toteuttamiseen. Hankinnan tosiasiallinen ja sopimuksen mukainen toteuttaminen on hankintayksikön kannalta vähintään yhtä tärkeää kuin itse hankintaprosessin asianmukainen onnistuminen. Hankintayksikölle on tämän vuoksi annettu oikeus varmistua siitä, että tarjouskilpailuun osallistujilla on kaikkien tarpeellisten vaatimusten osalta myös tosiasialliset edellytykset suoriutua hankinnan toteuttamisesta. Jos tarjouskilpailun voittanut taho ei jostain syystä kykene suoriu-

tumaan hankinnasta, voidaan ainakin lähtökohtaisesti olettaa, että kilpailuttamismenettelyssä on epäonnistuttu siltä osin, kuin on ollut kyse ehdokkaan tai tarjoajan kelpoisuuteen liittyvien vaatimusten asettamisessa tai arvioinnissa. Ehdokkaiden ja tarjoajien kelpoisuusvaatimukset ovat olleet liian lieviä tai niitä ei ole joko asetettu lainkaan tai ei ainakaan kaikilta tarpeellisilta osin. Hankintalaki antaa hankintayksiköille välineistön, jonka avulla hankintayksikkö voi pyrkiä kilpailuolosuhteiden tehokkaan hyödyntämisen lisäksi kustannustehokkaaseen loppuratkaisuun. Hankintamenettelyprosessi vie aikaa ja hankintayksikön resursseja. Kustannustehokkuusetu on toisinaan menetetty sillä, että tarjouskilpailun voittaja ei ole kyennyt suoriutumaan hankinnasta, jolloin hankintayksikön on tullut käynnistää koko hankintaprosessi alusta alkaen. (Hyvönen ym. 2007, 142–143.)

6 SÄHKÖINEN KILPAILUTUSJÄRJESTELMÄ

Kun puhutaan tiedon digitalisoitumisesta tai tiedon muuttumisesta elektroniseksi, katsotaan yleensä, että itse tiedon sisällössä ei tapahdu mitään olennaisia muutoksia. $E=mc^2$ joka pitää paikkaansa tai on epätosi huolimatta siitä, onko kaava esitetty digitaalisessa muodossa vai piirretty paperille. Tiedon esitysformaatti ei välttämättä vaikuta itse totuusarvoihin, mutta jotenkin se kuitenkin tiedon sisältöön vaikuttaa. (Mäkinen 2005.)

Voutilainen arvelee, että tietoteknologian hyödyntäminen julkisissa hankinnoissa on vielä kehittymässä, jolloin sen oikeudellisiin reunaehtoihin tulisi kiinnittää huomiota jo hankintatietojärjestelmiä kehitettäessä. Hankintamenettelyjä koskevat säännökset poikkeavat monin osin tavanomaisista hallintoasioiden sähköisen asioinnin menettelyistä, jolloin julkisia hankintoja koskevien sähköisten asiointipalveluiden kehittämisessä on huomioita erityislainsäädännössä sähköiselle asiointille asetetut erityisvaatimukset. (Voutilainen 2011, 4–5.)

Julkisten hankintojen oikeusturvauudistuksen ensimmäisen vaiheen (Hallituksen esitys 190/2009) myötä hankintayksiköille annettiin yksi uusi merkittävä työkalu,

jonka uskottiin helpottavan ja nopeuttavan kilpailutusprosesseja. Hankintayksiköllä on ollut mahdollisuus antaa hankintapäätös tiedoksi myös sähköpostin välityksellä.

Pöykkylä toteaa, että sähköinen tiedoksianto vie hankinnat lähemmäksi tavoitetta koko hankintaketjun sähköistämisestä. Tähän mennessä ainoa tehokkaasti ”sähköisyyttä” käyttävä vaihe hankinnassa on ollut ilmoitusmenettely, joka on toteutettu HILMA-palvelussa. Uudistuksen myötä esimerkiksi dynaaminen hankintajärjestelmä ja sähköinen huutokauppa voidaan toteuttaa lähestulkoon täysin sähköisenä menettelynä, kun asiakirjoja voidaan menettelyn loppuun asti käsitellä sähköisillä työvälineillä. Tietoliikenneyhteyksien katkeaminen on vielä nykyäänkin varsin tavanomaista. Järjestelmien kaatuminen voi johtaa jopa kokonaisten viestien täydelliseen katoamiseen. Hyötynä tietysti on, että tällaiset virhetilanteet talentuvat yleensä järjestelmiin ja siten näyttöä on helposti saatavilla. (Pöykkylä 2009.)

Sähköinen hankinta tulee varmasti nopeuttamaan tarjoajan yhteystietojen tarkistamista ja soveltuvuusvaatimusten selvittämistä. Järjestelmä ohjaa tilaajaa kaikissa hankinnan vaiheissa niin, että hankintalain vaatimukset toteutuvat: Hankinnan suunnittelusta tekniseen vuoropuheluun, hankintamenettelyn valintaan, hankinta-asiakirjojen laadintaan, tarjouspyynnön juridisesti oikeanlaiseen toimittamiseen, kysymysten-vastausten käsittelyyn, tarjousten vastaanottamiseen oikealla tavalla, tarjousten käsittelyyn ja hankintapäätöksen tekemiseen.

Hankintayksikkö, tämän sopimuskumppani, hankintayksikössä määräysvaltaa käyttävä taho ja hankintamenettelyyn osallistunut elinkeinonharjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston kehotuksesta antamaan kaikki hankintamenettelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat (1397/2016, 142 §).

Hankinta-asiakirjojen lainmukaisuuteen ja julkisuuteen ottaa kuitenkin hankintayksikkö viime kädessä kantaa. Sähköisen järjestelmän on kyettävä toimimaan tietoturvallisesti, sen ei tarvitse toimia siten, että järjestelmä esimerkiksi hylkää muutoseikkojen takia osan hakemuksista.

Hallituksen esityksessä nähtiin, että sähköinen tietojenvaihto voi parhaimmillaan edistää yhdenmukaista toimintaa ja parantaa asiakirjojen laatua, kun ne joutuvat nähtyille. Hankintamenettelyyn tarkoitettun sähköisen järjestelmän nähtiin lisäävän hallinnollista työtä useissa hankintayksiköissä, koska järjestelmän kautta kulkevat asiakirjat, kuten tarjouspyynnöt ja tarjoukset, on vietävä myös hankintayksikössä muutoin käytössä oleviin asianhallinta- ja arkistointijärjestelmiin, jolloin sama työ tehdään useaan kertaan. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

Tuomioistuinten (Markkinaoikeus ja korkein hallinto-oikeus) lausunnoissa todettiin, että sähköisten viestintävälineiden käytön tehostumisen toisi tehokkuushyötyjä. Korkein hallinto-oikeus silti totesi launnossaan, että uuden lainsäädännön myötä ei ole odotettavissa, että tulkintaongelmat tulisivat vähentymään. Menettelyvelvoitteiden löyhentäminen saattaa johtaa oikeudellisten tulkintatilanteiden lisääntymiseen, oikeudelliseen epävarmuuteen ja oikeuskäytännön merkityksen lisääntymiseen. Hankintayksiköiden ja muutoksenhakutuomioistuimien oikeudellista tulkintaa ei helpota se, että ratkaisut joudutaan tekemän hankintaoikeudellisten peruseriaatteiden avulla. Launnossa katsottiin myös, että sähköinen menettely ei myöskään takaa sellaisenaan menettelyn virheettömyyttä, vaan kysymys voi olla uudesta virhelähteestä. (Työ ja elinkeinoministeriö 2016.)

Hanselin edustajat totesivat, että lisäksi tulisi selvittää sähköisten välineiden käyttöönotosta ja käytöstä aiheutuvat kustannukset erityisesti hankintayksiköille. Launnossa arvioitiin, että sähköiset menettelyt toisaalta voivat vaikuttaa ympäristövaikutusten puolella positiivisesti mm. tulostusta ja paperinkulutusta vähentämällä sekä vähentämällä paperisten asiakirjojen kuljetuksesta ja arkistoinnista aiheutuvia kustannuksia ja päästöjä. (Työ ja elinkeinoministeriö 2016.)

Sähköinen kilpailutusratkaisu ei korvaa tilaustenhallintajärjestelmä Tilhaa, eikä valtiolla käytössä olevaa sähköistä laskujen käsittely- ja arkistointijärjestelmää tai sähköistä maksamista. Sähköinen kilpailutusratkaisu ei itsessään ole arkistointijärjestelmä. Ratkaisulla on kuitenkin mahdollista siirtää asiakirjat arkistoitavassa muodossa hankintayksikön omaan sähköiseen arkistoon tai tarvittaessa rakentaa rajapintaintegraatio sähköiseen arkistoon. (Hansel 2017.)

7 SÄHKÖINEN TIETOJENVAIHTO HANKINTAMENETTELYSSÄ

Tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteen toimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa tietojenvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voidaan toimittaa postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä, jos

- 1) hankinnan erityisluonteen vuoksi sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttää erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, joita ei ole yleisesti saatavilla tai joita yleisesti saatavilla olevat sovellukset eivät tue;
- 2) tarjousten tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saatavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten;
- 3) sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttää erikoislaitteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla;
- 4) hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä vaaditaan toimittamaan fyysinen malli tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa sähköisesti;

- 5) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi;
- 6) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen hankintamenettelyssä käsiteltävien tietojen erityisen arkaluonteisuuden suojaamiseksi, eikä suojaamista voida riittävällä tavalla varmistaa käyttämällä sähköisiä välineitä ja laitteita, jotka ovat toimittajien yleisesti saatavilla tai jotka voidaan saattaa näiden saataville 63 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, on esitettävä syyt sille 123 §:ssä tarkoitetussa hankintapäätöksessä tai 124 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa. Hankintayksikkö voi 1 momentissa säädetyn estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon suullisesti edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Tarjouspyyntöjä ja muita hankinta-asiakirjoja, osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei kuitenkaan saa toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa. Erityisesti sellainen suullinen viestintä tarjoajien kanssa, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi tarjousten sisältöön ja arviointiin, on dokumentoitava riittävästi ja asianmukaisin välinein. (1397/2016, 7 luku, 66 §.)

Hankintalaissa todetaan edelleen, että hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa on varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luottamuksellisuus säilyvät. Hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämiseksi asetetun määräajan päättymistä. Hankintayksikön on määritettävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa. Turvallisuustason on oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin. *rivin täyttö!* Hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) tarjousten ja osallistumishakemusten sähköiseen toimittamiseen tarvittavat eritelmät mukaan lukien salausta ja aikaleimausta koskevat tiedot ovat tarjoajien ja ehdokkaiden käytettävissä;

- 2) tarjousten, osallistumishakemusten sekä lähetettyjen suunnitelmien täsmällinen jättöpäivämäärä ja -aika ovat tarkasti määriteltävissä;
 - 3) sähköisesti toimitettuihin tietoihin ei ole pääsyä ennen tietojen toimittamiselle varatun määräajan päättymistä;
 - 4) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi vahvistaa tai muuttaa vastaanotettujen tietojen avaamista koskevia päivämääriä;
 - 5) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi päästä kaikkiin toimitettuihin tietoihin tai osaan niistä hankintamenettelyn tai suunnittelukilpailun eri vaiheissa;
 - 6) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi sallia pääsyn vasta määrätyn päivämäärän jälkeen toimitettuihin tietoihin;
 - 7) vaatimusten mukaisesti vastaanotettuihin ja avattuihin tietoihin on pääsy ainoastaan niihin perehtymiseen nimetyillä;
 - 8) 3–7 kohdassa säädettyjen ehtojen rikkominen on selkeästi havaittavissa.
- (1397/2016, 8 luku, 64 §.)

Hankintayksikkö voisi siis tarjota myös muun vaihtoehdoisen kanavan tarjousten sähköistä toimittamista varten. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun hankinnan salassapito- tai tietoturva-vaatimukset olisivat niin korkealla, että tarjoajat ja ehdokkaat eivät pääsisi tutustumaan hankinta-asiakirjoihin internetin kautta. Tällöin hankintayksikkö voisi tarjota ehdokkaille tai tarjoajille pääsyn hankintamenettelyyn esimerkiksi erillisen päätteen kautta. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

On olennaisen tärkeää, että ehdokkaat ja tarjoajat eivät tiedä toistensa tarjousten ja osallistumishakemusten sisältöä ennen kuin näiden toimittamiselle varattu määräaika on päättynyt. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

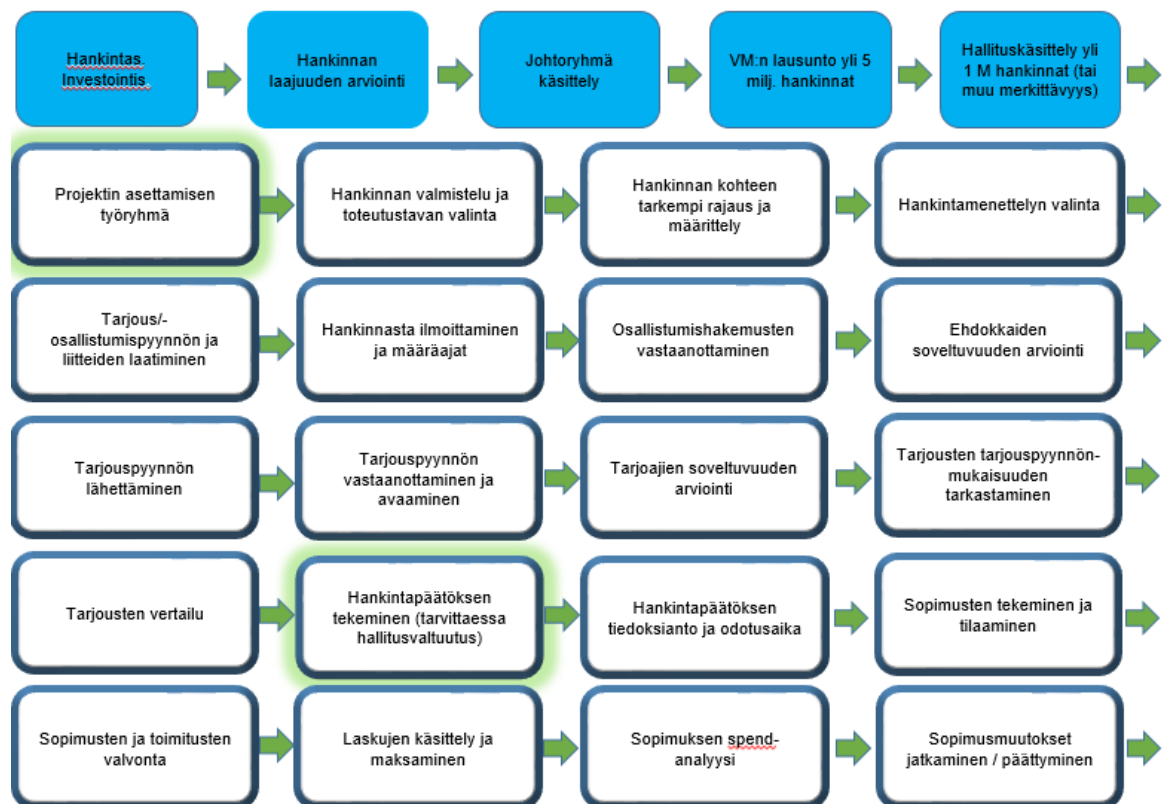
Hankintayksikön tulisi arvioida yhtäältä sitä, miten voidaan riittävällä tavalla varmistaa asianomaisten tietojen lähettäjien oikea ja luotettava tunnistaminen sekä tietojen sisällön eheys sekä toisaalta riskiä siitä, että viestien lähettäjä on sama kuin on ilmoitettu. Turvallisuustaso voisi olla erilainen saman hankintamenettelyn

sisällä esimerkiksi siten, että itse tarjoukselta edellytetään korkeampaa turvallisuustasoa kuin esimerkiksi sähköpostilta, jossa pyydetään vahvistamaan tiedotustilaisuuden tarkka osoite. Useimmissa suomalaisten hankintayksiköiden hankintamenettelyissä ei ole erityisiä turvallisuustarpeita, eikä hankintayksiköillä ole syytä olla luottamatta siihen, että tarjouksen, osallistumishakemuksen tai muun viestin lähettänyt taho ei olisi se, kuka väittää olevansa. Hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan b alakohdan mukaan hankintayksiköiden tulisi määrittellä hankintamenettelyn turvallisuustaso jäsenvaltioiden vahvistamissa yleisissä puitteissa. Tietoturvallisuudesta valtiohallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä on säännelty tietoturvallisuuden perustasosta. Pykälän mukaan tietoturvallisuuden toteuttamiseksi valtionhallinnon viranomaisen on esimerkiksi huolehdittava siitä, että viranomaisen toimintaan liittyvät tietoturvallisuusriskit kartoitetaan, asiakirjojen käsittelyä koskevat tehtävät ja vastuut määritellään ja tietojen luvaton muuttaminen ja muu luvaton tai asiaton käsittely estetään käyttöoikeushallinnan, käytön valvonnan sekä tietoverkkojen, tietojärjestelmien ja tietopalvelujen asianmukaisilla ja riittäväillä turvallisuusjärjestelyillä ja muilla toimenpiteillä. Asetuksella annetaan kattavat puitteet hankintamenettelyjen turvallisuustason määrittämiseen valtionhallinnon hankintayksiköissä. Muissa viranomaisissa kuten kunnissa hankintamenettelyjen tietoturvallisuuden asettamiselle puitteita on annettu esimerkiksi arkistolaissa (831/1994), henkilötietolaissa (523/1999), sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), julkisuuslaissa sekä tietoyhteiskuntakaareissa. Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän VAHTIn ohjeistuksessa ICT-varautumisen vaatimuksista (VAHTI-ohjeet 2/2012) on annettu ohjeita myös julkishallintoon sopimussuhteessa oleville yrityksille tietoturvallisuudesta. (Hallituksen esitys 108 /2016.)

8 VALTORIN HANKINTAPROSESSI

Valtori on valtionlaitos, jolta sen palveluiden piiriin kuuluvat virastot voivat ilman kilpailutusta tilata kaikkia Valtorin palveluita. Tilauksista ei tehdä erillistä sopimusta, vaan tilatuista palveluista tehdään palveluliite. Valtori kilpailuttaa hankintalain vaatimusten mukaisesti sen palveluiden tuottamiseen tarvitsemat tuotteet ja palveluelementit. (Valtori 2014.)

Valtori on ottanut käyttöönsä Clodian sähköisen kilpailutusjärjestelmän, jonka kautta pääosa kilpailutuksista tullaan toteuttamaan. Monimutkaisten hankintojen lähtökohtana on tekninen vuoropuhelu markkinatarjonnan selvittämiseksi, avoin kilpailutus tai osallistumispyyntöperusteinen neuvottelumenettely. Pienissä suora-hankinnoissakin Valtori pyytää hintailmoituksen vähintään kolmelta toimittajalta. Perustietotekniikan laitteita ja konsultointipalveluita hankittaessa Valtori käyttää Hanselin puitejärjestelyitä. Isoja volyymejä hankittaessa Valtori järjestää tarjouskilpailun sähköisenä huutokauppana. (Valtori palvelut 2017.) Alla nähdään Valtorin hankintaprosessi (kuva 4).

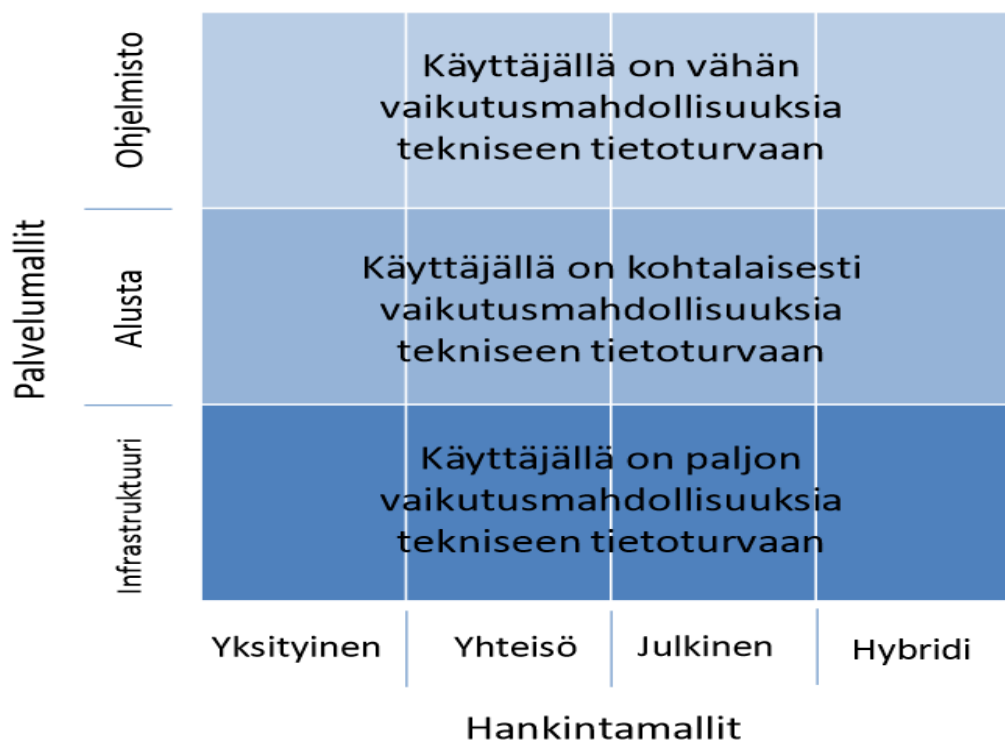

Kuva 4. Valtorin hankintaprosessi (mukailtu Valtorin polku 2016)

9 PILVIPALVELUT

9.1 Määritelmät

Viestintäministeriö kirjoittaa, että pilvipalvelut eli tietotekniikan resurssipalvelut ovat verkkoyhteyden välityksellä tarjottavia tietojenkäsittely- ja tallennuspalveluita sekä tietoliikennepalveluita. Rajanveto pilvipalveluiden ja perinteisten etäkäytettävien tietoteknisten palveluiden välille on loppukäyttäjän näkökulmasta hankalaa, mutta palveluiden toteuttamisen, riskienhallinnan ja tietoturvallisuuden näkökulmasta on selviä eroja. Pilvipalveluilla tarkoitetaan palvelumallia, jossa helposti säädettäviä usean käyttäjän kesken jaettuja tietoteknisiä resursseja tarjotaan tietoverkkojen yli. Pilvipalvelut voidaan luokitella muun muassa sen mukaan, miten muotoiltua palvelua (palvelumallit) tarjotaan ja miten palvelun hankinta on järjestetty (hankintamallit). Näiden luokitusten suhdetta havainnollistetaan kuvassa 4. (Viestintäministeriö 2017.)

Kuva 5. Palvelumallin ja hankintamallin suhde (Viestintäministeriö 2017.)

Pilvipalveluita voidaan tuottaa minä tahansa palvelu- ja hankintamallien yhdistelmänä. Ohjelmistoresurssi-palvelumalli (engl. Software as a Service, SaaS) on yksinkertaisin ottaa käyttöön, mutta toisaalta käyttäjällä on vähän mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun toteutukseen ja erityisesti sen tekniseen tietoturvaan. Alustaresurssipalveluissa (engl. Platform as a Service, PaaS) palvelun tuottaja tarjoaa valitsemaansa apuohjelmien ja sovelluskehitysympäristön kokonaisuutta. Palvelun käyttäjä voi toteuttaa alustan päälle omat ohjelmistonsa ja niihin omat tietoturvaratkaisunsa. Suurimman toimintavapauden, mutta myös suurimman vastuun käyttäjälle tarjoaa infrastruktuuri-resurssipalvelu (engl. Infrastructure as a Service, IaaS). Palvelun tarjoaja antaa asiakkaidensa käyttöön yksinkertaisesti tietokoneiden laskentatehoa, tallennustilaa ja verkkoyhteyksiä. Asiakas saa itse valita tai toteuttaa kaikki ohjelmistot ja loogiset yhteydet tietokoneiden käyttöjärjestelmistä lähtien. (Viestintäministeriö 2017.)

9.2 Pilvipalveluiden toimintaan liittyviä käytäntöjä

Viestintäministeriön mukaan pääsääntö on, että tiedon omistajuus ja siihen liittyvät oikeudet ovat sillä henkilöllä tai organisaatiolla, joka on tuottanut tiedon alun perin esimerkiksi laatimalla pilveen tallennetun asiakirjan. Omistuksen mahdollinen siirtyminen ja käyttöoikeudet määräytyvät sovellettavan lainsäädännön ja sopimusten perusteella. Jos yritys säilyttää pilvessä muun tiedon ohella myös liikesalaisuuksiaan, on varmistettava, etteivät henkilöt, joilla ei ole oikeutta käsitellä näitä tietoja, pääse niihin käsiksi. Jos itse tieto tai tietoliikenne ei ole salattu, se kulkee verkoissa selväkielisenä ja on luettavissa kolmansien osapuolten toimesta. Viimeaikainen kehitys onkin johtanut siihen, että yhä useammat pilvipalveluiden tarjoajat ovat kiinnostuneet asiakkaidensa tiedon turvaamisesta ja salauksen käyttö palveluiden ja palvelinkeskusten välisessä tietoliikenteessä on yleistymässä. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö jatkaa, että tiedon elinkaari tietojärjestelmissä alkaa siitä, kun tieto luodaan ja päättyy siihen, kun se ja kaikki siitä mahdollisesti tehdyt kopiot tuhotaan. Pilvipalvelussa oleva tieto on joko luotu itse pilvipalvelussa tai se on luotu

käyttäjän omalla työasemalla tai tuotu siihen muualta ja ladattu pilveen. Pilvipalvelussa tieto on tallennettuna useassa paikassa samaan aikaan eri järjestelmien muistissa, ulkoisissa massamuisteissa tai tietokannoissa. Samaan aikaan se voi olla myös liikkeellä tietovirrassa. Jos tiedolla on useita käsittelijöitä, on mahdollista, että siitä on useampia kopioita käsittelijöiden paikallisissa tietojärjestelmissä tai heidän muissa tallennusvälineissään. Samoin jos tiedosto lähetetään jollekulle esimerkiksi sähköpostin välityksellä, siitä syntyy uusi kopio, jolla on oma elinkaarensa, joka riippuu sen vastaanottajan toimista. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö jatkaa, että asiakkaiden tiedot voidaan erottaa pilvipalveluissa toisistaan loogisesti tai fyysisesti. Erottelu voidaan tehdä niin asiakkaan käyttämälle palvelun toimintalogiikalle kuin siinä käsitellylle ja tallennetulle tiedollekin, jos ne ovat toisistaan erillään.

Erottelua voidaan tehdä esimerkiksi seuraavin tavoin:

1. Uusea asiakas käyttää samaa ohjelmistoa, mutta heidän käyttöympäristö on erotettu toisistaan ohjelmallisesti pääsynhallinnan avulla.
2. Jokaisella asiakkaalla on käytössä oma instanssi käytettävästä ohjelmasta ja ne toimivat samalla virtuaalisella tai fyysisellä palvelimella.
3. Jokaisella asiakkaalla on käytössä oma instanssi ohjelmasta, joka toimii omalla virtuaalisella tai fyysisellä palvelimella.

Fyysinen erottelu on näistä turvallisim. Loogisesti erotellussa ympäristössä on riski, että asiakkaiden tietosisältö paljastuu toiselle asiakkaalle tai kolmannelle osapuolelle esimerkiksi ohjelmistovirheen, virheellisen asetuksen tai muun ylläpitotoimen johdosta. (Viestintäministeriö 2017.)

9.3 Pilvipalveluntarjoajan turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä

Viestintäministeriö jatkaa, että pilvipalveluiden turvallisuuteen liittyy yllättävän monta tekijää, jotka eivät välttämättä näy loppukäyttäjälle. Palvelun turvallisuuden vaikuttaa teknisen toteutuksen lisäksi myös sitä ympäröivä maailma. Esimerkiksi palvelun ylläpitohenkilöstöllä saattaa olla pääsy käyttäjän tietoihin. Lisäksi turvallisuuteen vaikuttaa ohjelmistojen, laitteistojen ja fyysisen ympäristön

huolto- ja toimittajaketjut. Kun arvioidaan pilvipalvelun turvallisuutta, on syytä arvioida myös palvelun toteutusta sekä palveluntarjoajan toimintaa. Vakavasti otettavat pilvipalveluiden tarjoajat ymmärtävät nykyään käyttäjien tarpeen varmistaa toiminnan turvallisuus ja usein ne pyrkivätkin tekemään toiminnastaan mahdollisimman läpinäkyvää. Kannattaa tutustua mahdollisiin sertifiointeihin tai kolmannen osapuolen tekemiin auditointeihin sekä palveluntarjoajan itse toimittamiin dokumentteihin palvelun käytännön toimista ja teknisistä toteutuksista. Kaikkia yksityiskohtia palveluntarjoajat eivät voi kuitenkaan paljastaa kilpailukyvyn säilyttämiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö jatkaa, että pilvipalvelun teknisen turvallisuuden kannalta olennaisia asioita ovat käytettävät teknologiat, toimintamallit ja periaatteet. Pilvipalvelun syvällisempää toimintaa voi olla mahdotonta tutkia, mutta jonkinlaisen kuvan saa palveluntarjoajan toimittamien teknisten tietojen avulla, mahdollisten sertifiointien tai kolmannen osapuolen tekemien auditointien tulosten perusteella sekä tutkimalla palvelua käyttäjälle näkyviltä osilta. Varovaisia johtopäätöksiä voidaan tehdä myös palveluntarjoajan muiden tuotteiden ja toimintakulttuurin ja maineen perusteella. Turvallisen palvelun tärkeimpiä ohjelmistolle asetettavia vaatimuksia on, että käyttäjänhallinta on toteutettu luotettavasti. Tähän kuuluu palveluun rekisteröinti, rekisteröidyn käyttäjän tunnistaminen sekä käyttöoikeuksien hallinnointi. Käyttäjänhallinnan tärkein tehtävä on jakaa palvelun ja tiedon käyttöoikeuksia niille henkilöille, joille se kuuluu, ja estää muiden asiaton käyttö.

Pilvipalveluntarjoajan ohjelmistojen päivityskäytännöt on myös hyvä selvittää. Yleensä etenkin suurilla pilvipalveluntarjoajilla ohjelmistopäivitysten käytännöt on hyvin järjestetty ja resursoitu. Asiakkaan tulee kuitenkin itse varmistaa, että päivitysmenettely toimii halutulla tavalla. Lisäksi pilvipalvelussa, kuten missä tahansa verkko-yhteyttä hyödyntävässä ohjelmistossa, on syytä varmistaa, että käytettävät yhteydet on salattu. Näin tiedon liikkuminen oman tietokoneen ja pilvipalvelun välillä on ainakin teoreettisesti suojattu. Selainpohjaista käyttöliittymää käytettäessä salauksen päällä olosta voidaan varmistua protokollan määrittävällä osoitteen etuliitteellä 'https://' tai lukon kuvasta koko osoitekentän edessä. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö korostaa, että henkilökunnalla sekä heidän työtavoillaan ja työkaluillaan on merkittävä rooli. Palvelun turvallisuutta arvioitaessa on tärkeää selvittää, minkälainen palveluntarjoajan henkilöstöpolitiikka on ja noudatetaanko työnteon prosesseissa alan parhaita käytäntöjä. Tehdäänkö kriittisissä toiminnossa toimiville henkilöille turvallisuusselvityksiä ja seurataanko käytännön toiminnossa hyväksytyjä alan standardeja? Palveluntarjoajan tulisi vaatia sama turvallisuuden taso soveltuvin osin kaikilta alihankintaketjuilta ja niiden työntekijöiltä. Henkilöstöllä, erityisesti ylläpitäjillä ja kehittäjillä, on suora pääsy palvelun toiminnallisuuteen. Järjestelmäylläpitäjät huolehtivat palvelun päivittäisestä toiminnasta ja korjaavat mahdollisia vikatilanteita. Usein heillä on myös pääsy asiakkaan tietosisältöön. Järjestelmän kehittäjät ovat alun alkaen rakentaneet palvelun toiminnallisuuden ja tuntevat sen yksityiskohtia myöten. Useimmiten samat toimijat toimittavat myös päivityksiä ja muita korjauksia kyseisiin ohjelmistoihin. On myös paljon muuta ylläpitohenkilöstöä, jotka toimivat välillisesti tai välittömästi palveluun kuuluvien tietojärjestelmien parissa tai läheisyydessä ja joilla on mahdollisuus vaikuttaa palvelun toimintaan. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö painottaa, että yksittäinen käyttäjä voi olla tietoturvallisuuden heikoin lenkki. Tämän vuoksi pilvipalvelun käyttöympäristöstä on pidettävä yhtä hyvää huolta kuin minkä tahansa palvelun kohdalla. Käyttöympäristö tarkoittaa koko sitä ympäristöä, jonka avulla pilvipalvelua käytetään. Tähän sisältyvät erityisesti käyttäjät ja päätelaitteet, jolta palvelua käytetään sekä mahdolliset erilliset järjestelmät, jotka toimivat pilvipalvelun kanssa. Käyttäjät tulee ohjeistaa pilvipalvelun turvalliseen käyttöön. Perinteinen turvallisuus oman päätelaitteen ja internetpalvelun käytön suhteen on tärkeää myös pilvipalvelua käytettäessä. Tärkeää on myös ohjeistaa mahdolliset rajaukset sen suhteen, mitä tietoa palveluun saa tallentaa, mihin tarkoitukseen sitä saa käyttää sekä millä laitteilla ja mistä käyttöympäristöstä palvelua saa käyttää. Käyttäjähallinnon on myös oltava kunnossa. Tämä toteutetaan yleensä siten, että pääsynhallintaan sekä käyttöoikeuksien jakamiseen käytetään omaa käyttäjähallintaan käytettävää tietokantaa tai järjestelmää tai käyttäjätunnukset luodaan paikallisesti itse pilvipalveluun. Molemmissa

toimintamalleissa on tärkeää, että tunnusten luominen ja käyttöoikeuksien jakaminen ovat mahdollista vain siihen erikseen valtuutetuilla henkilöillä. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriön mukaan, sopimusten avulla pyritään useimmiten varautumaan poikkeaviin tilanteisiin. Riskiarvioinnissa poikkeavat tilanteet tulee arvioida ja niihin varautuminen voidaan huomioida sopimuksellisin keinoin. Sopimuksissa on hyvä ottaa huomioon myös tilanteet, joissa palveluntarjoajan toiminta jostain syystä tulee epävarmaksi tai katkeaa. Pilvipalvelut käyttöönottavan yrityksen on hyvä varmistaa, että heillä on pääsy pilvipalveluihin tilanteessa, jossa palveluntarjoajan toiminta syystä tai toisesta lakkaa. Tällöin tietojen siirrettävyyteen ja jatkuvuuden turvaamiseen on hyvä kiinnittää huomiota. (Viestintäministeriö 2017.)

Viestintäministeriö huomauttaa, että kotimaistenkin pilvipalveluiden osalta on hyvä varmistaa palvelinten sijaintimaa. Jos palvelu on osittain tai kokonaan toteutettu ulkomailla siihen saattaa kohdistua myös ulkomaisen lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Ulkomaiset palveluntarjoajat luonnollisesti suosivat oman maansa lainsäädäntöä myös riitatilanteissa. Organisaation näkökulmasta helppointa on laatia palvelusopimukseen lauseke, jolla sovellettavaksi lainsäädännöksi asetetaan oma kansallinen lainsäädäntö. Riitatilanteiden varalle toimivaltainen tuomioistuin on määritelty sopimuksessa. Organisaatioiden ja palveluntarjoajien välisissä sopimuksissa tällaisesta voidaan mahdollisesti jopa sopia. Tilanne on hankalampi kuluttajapalvelusopimuksissa, joissa sopimuksen ehdot on useimmiten ennakoon määritelty, eikä niihin voi ehdottaa muutoksia. Suuremmat palveluntarjoajat käyttävät useimmiten vakiosopimuksia, kun taas pienemmät palveluntarjoajat voivat olla palveluissaan ja sopimusehdoissaan joustavampia. (Viestintäministeriö 2017.)

9.4 Henkilötiedot

Viestintäministeriö kirjoittaa, että mikäli pilveen tallennetaan henkilötietoja, tulee huomioida henkilötietojen käsittelyyn liittävä sääntely. Yleissääntö tilanteeseen

on, että rekisterinpitäjä ei voi ulkoistaa omaa vastuutaan. Henkilötietoja voidaan siirtää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Islantiin, Liechtensteiniin ja Norjaan eli Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvaan maahan samoilla perusteilla kuin niitä saa Suomessa luovuttaa tai käsitellä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n tai ETA:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. EU:n komissio voi päättää, että joku unionin ulkopuolinen valtio takaa riittävän tietosuojan tason, jolloin henkilötietojen siirto on sallittua. Muussa tapauksessa henkilötietojen siirto edellyttää suostumusta, elintärkeää etua tai EU:n komission hyväksymien mallisopimusten käyttämistä, jolloin vastuu henkilötietojen oikeanlaisesta käytöstä muuttuu sopimuskysymykseksi. (Viestintäministeriö 2017.)

Eurooppalaista henkilötietojen sääntelyä ollaan uudistamassa. Euroopan komissio on antanut ehdotuksensa uudesta tietosuojasääntelystä EU:ssa tammikuussa 2012. Keskeisenä periaatteena uudistuksessa on, että rekisterinpitäjä olisi tilivelvollinen eli vastuullinen koko käsittelyprosessin ajan seuraamaan, että henkilötietoihin liittyviä säännöksiä noudatetaan. Uudistuksessa on haluttu korostaa myös, että alihankintatilanteessa rekisterinpitäjällä on velvoite valita sellainen henkilötietojen käsittelijä, joka antaa riittävät takeet siitä, että käsittelyyn liittyvät tekniset ja organisatoriset toimet ja menettelyt toteutetaan niin, että asetusehdotuksessa rekisterinpitäjälle asetut vaatimukset tulevat täytetyksi. (Viestintäministeriö 2017.)

9.5 Yhteenveto pilvipalveluista

Palvelun ja tietojen käytettävyys voi pilvipalvelussa olla huomattavasti parempi kuin tiettyä tarkoitusta varten omistetussa tietokoneessa. Pilvipalveluiden luonteeseen kuuluu, että niitä pääsee käyttämään vaivattomasti mistä päin maailmaa tahansa. Pilvipalvelun tarjoajalla voi myös olla paremmat resurssit tietoteknisen tietoturvan kehittämiseen ja ylläpitoon kuin asiakkailta, joiden ominta osaamisalaa ei ole tietotekniikka. Toisaalta pilvipalvelut tuovat mukanaan erilaisia tietoturvallisuuteen liittyviä tekijöitä, jotka organisaatioiden on hyvä huomioida. *kappalejako?*

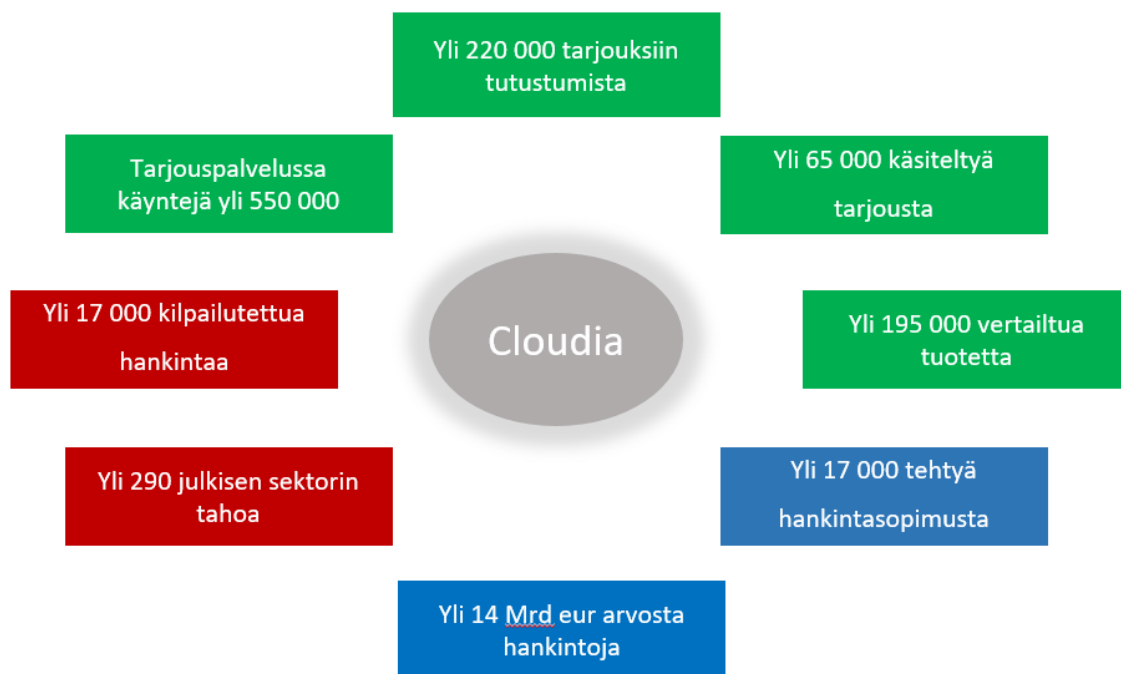
Pilvipalvelun kokonaisturvallisuus muodostuu sekä palveluntarjoajan että asiakkaan tietoturvakäytännöistä ja pilveen siirrettävän sovelluksen tietoturvasta. Lisäksi pilvipalveluihin liittyy ei-tekniisiä riskejä, kuten palveluntarjoajan poistuminen markkinoilta. Pilvipalvelun maantieteellinen sijainti vaikuttaa puolestaan sovellettavaan lainsäädäntöön. Pilvipalvelun käyttöönottoa harkitsevan organisaatioiden on hyvä huomioida, että pilveen siirrettävä tietosisältö saattaa asettaa reunaehdotja myös pilvipalveluntarjoajalle. Esimerkiksi henkilötietojen tallennuksesta määrää laki, viranomaistietojen tallennuksesta määrää sekä laki että sopimukset ja yritysten keskinäisten tietojen käsittelystä on saatettu sopia yritysten keskinäisellä sopimuksella. Pilvipalveluntarjoajaa valitessa tulisi tarkastaa palveluntarjoajan turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä, kuten teknisen turvallisuuden taso sekä henkilöstön ja fyysisen turvallisuuden varmistaminen. Myös palveluntarjoajan koko ja palvelun jatkuvuuden varmistaminen sekä palvelusopimuksessa mainitut seikat on hyvä huomioida palveluntarjoajaa valitessa. Jos itse tehtyyn tarkastukseen ei ole mahdollisuutta, voi pilvipalveluntarjoajan toimintaa arvioida niiden julkaisemien tietojen, kuten teknisten ratkaisujen, mahdollisten sertifiointien ja kolmansien osapuolten tekemien auditointien perusteella. Ylipäätään organisaatioiden kannattaa miettiä, onko pilvipalveluiden käyttö riski-hyöty-arvion perusteella kannattavaa. Riskiarviota tehdessä on hyvä pitää mielessä, että pilveen voi myös ulkoistaa vain osan tiedosta. Lisäksi pilvipalvelun mahdollisiin riskeihin voidaan joissain tapauksissa vaikuttaa palveluntarjoajan kanssa laadittavalla sopimuksella. (Viestintäministeriö 2017.)

10 CLOUDIA OY

Cloudia on suomalainen, ohjelmisto- ja palveluyritys, jonka toiminnan se kertoo perustuvan vahvaan julkisen sektorin osaamiseen. Cloudia sähköinen hankintajärjestelmä otetaan käyttöön yli sadassa valtion virastossa. Sopimuksen kesto on kahdeksan vuotta. Cloudian kustannukset koostuvat kertaluonteisesta käyttöönottomaksusta, johon sisältyy järjestelmän käyttöönottokoulutus ja käyttäjämäärään sidotuista SaaS -ylläpitopalvelusta.

Cloudia palvelut sopivat niin tavara- kuin palveluhankintojen kilpailuttamiseen ja ne kattavat kaikki hankintamenettelyt sekä kansalliset ja EU-hankinnat ja pienhankinnat. Hilma-integrointi ja dynaaminen hankinnan kohteiden ja kelpoisuusehtojen joustava määrittely sekä useat automatisoidut toiminnot vähentävät hankintayksiköiden työkuormaa ja edesauttavat laadukkaampien kilpailutuksien toteuttamisessa. (Sakasti 2017).

Hansel on kilpailuttanut vuonna 2016 valtionhallinnon käyttöön sähköisen kilpailuttamisratkaisun, jonka sopimustoimittajaksi on valittu Cloudia Oy. Puitejärjestelyllä on Hanselin ympäristötunnus. ”Sähköisen kilpailutusratkaisun käyttöönotolla tuemme myös valtion hankintatoimen keskeisiä strategisia ja muita tavoitteita”, sanoo Hanselin toimitusjohtaja Anssi Pihkala. ”Tavoitteena on lisäksi hankintojen suunnittelun, kilpailutusten ja sopimusten tekotapojen sekä sopimusten hallinnan yhtenäistäminen”. (Hansel 2015). Kuvassa 6 on esitetty Cloudia lukuina (kuva 6).

Kuva 6. Cloudia lukuina (mukailtu Cloudia lukuina 2016)

Yhtiön toimialana on atk-ohjelmistojen kehittäminen, myynti, vuokraus ja markkinointi, koulutus, konsultointi ja ylläpito sekä näihin liittyvien laitteiden ja tarvikkeiden myynti, vuokraus ja markkinointi. Yhtiö tuottaa myös Internet-, verkkokauppa-

, mainos- ja mediapalveluita sekä harjoittaa niihin liittyvää tutkimustoimintaa ja kauppaa, vientiä ja tuontia sekä konsultointia (Kauppalehti 2017).

Cloudian palveluja käyttävät kymmenet tuhannet organisaatiot niin kotimaassa kuin muualla Euroopassa. Cloudialla on tietoturvallisuuden hallintajärjestelmän sertifiointi (ISO 27001), laatujärjestelmän sertifiointi (ISO 9001) sekä ympäristösertifiointi (ISO 14001). Cloudian palveluilla on VAHTI2-tason tietoturva. (Cloudia, 2017).

Sähköinen allekirjoitus nousi Cloudian uutisissa kiinnostavaksi aiheeksi (Cloudia 2016b). Siinä kerrottiin, että erityisesti julkishallinnon sähköisiin sopimusajanhallinnan ratkaisuihin erikoistunut Cloudia parantaa palveluaan liittämällä siihen Avain Technologiesin sähköisen allekirjoituksen. Allekirjoituksen ansiosta sähköisesti tehdyistä sopimuksista tulee laillisesti sitovia, hankintaprosessi nopeutuu sekä muuttuu täysin paperittomaksi. ”Sähköinen allekirjoitus sujuvoittaa sopimusmenettelyä tinkimättä asiakirjojen tietoturvasta. Palvelu on merkittävä uudistus, sillä paperittomuus ja moniallekirjoituksen mahdollistama, ajasta ja paikasta riippumaton, asiakirjojen nopea käsittely tarjoavat mahdollisuuden isoihin säästöihin”, Cloudian toimitusjohtaja Are Saarinen toteaa. (Cloudia 2017.)

Cloudia ilmoittaa lisäksi uutiskirjeessään, että heidän tarjouspalvelussa on yli 50.000 rekisteröitynyttä käyttäjää. Se kertoo, että tarjosten määrä on kasvussa niin, että keskimäärin jokaiseen tarjouspyyntöön tulee 5,9 tarjousta (heinäkuu 2016), kun se vielä vuonna 2014 oli keskimäärin 3,8 tarjousta. (Cloudia 2016).

Rakenteinen ESPD on asennettu Cloudia Kilpailutukseen. Rakenteisen ESPD-toiminnallisuuden avulla hankintayksikkö voi tarjouspyynnön laadinnan yhteydessä määritellä, mitä vapaaehtoisia ESPD-kysymyksiä kunkin tarjouspyynnön yhteydessä tarjoajilta kysytään (Cloudia 2017).

Verkkosivuillaan Cloudia ilmoittaa olevansa hankintojen ja digitalisoinnin asiantuntija ja tämän varmistamiseksi se kertoo ylläpitävänsä ja kehittävänsä jatkuvasti

osaamistaan hankintojen ja sopimusten juridiikan ja proseduurien sekä edistykse- sellisten teknologisten ratkaisujen osa-alueilla. Heidän ratkaisunsa mahdollistaa reaaliaikaisen kilpailutus- ja sopimustiedon seurannan, analysoinnin ja raportoinnin. Cloudia on antanut palvelulle nimen *Suunnittelu* ja siellä seurantaan on mahdollista integroida tietoa organisaation muista prosesseista ja järjestelmistä (Cloudia 2017).

Cloudian sivuilla kerrotaan edelleen, että *Kilpailutus*-niminen palvelu on ratkaisu kilpailutusten ohjaamiseen ja johtamiseen ja kaiken tyyppisiin hankintoihin, kai- ken kokoisille organisaatioille. Kilpailutus on pilvipalvelu, joka hallitsee kaiken tyyppisten ja kokoisten kilpailutusten elinkaaren automatisoidusti ja keskitetysti. Rakenteisen tiedon ansiosta vertailu ja päätös tapahtuvat automatisoidusti sekä kilpailutuksen elinkaaren vaiheet ovat reaaliaikaisesti seurattavissa. Virheet vähe- nevät ja rutiinityöt helpottuvat. (Cloudia 2017.)

Valtakunnallinen Cloudia *Pienhankinta* on sivujen mukaan helppo ja nopea tapa hankkia alle kansallisen kynnyksarvon jäävät hankinnat. Vielä todetaan, että pal- velu mahdollistaa tarjoajille myös nopean ja sähköisen tavan tarjota ja markki- noida palveluitaan. (Cloudia 2017.)

Lopuksi todetaan, että organisaation tarpeet laajenevat, ja sillä voi helposti liittyä Cloudian sähköisen kilpailutusjärjestelmän käyttäjäksi. Laajennuksen jälkeen kaikki pienhankinnoista kertynyt hankintadata on edelleen käytettävissä ja hyö- dynnettävissä ja lopuksi todetaan, että ne käyttäjät, joilla on tarve käyttää vain pienhankintojen prosessia, voivat jatkaa sen käyttöä mahdollisen laajennuk- sen jälkeen ilman muutoksia. (Cloudia 2017.) Hankintayksikkö voi halutessaan hankkia koko hankintajärjestelmän tai jonkin edellisistä osioista. You Tubesta löy- tyy kattava valikoima videoita, kuinka pienhankinta Cloudian työkaluilla tehdään (YouTube -haku: Cloudia 2017).

Muita julkiselle sektorille suunniteltuja kilpailutusjärjestelmän tarjoajia löysin seit- semän kappaletta: Cloudia Oy, Basware Oy, eKeiretsu Oy, Neowise Oy, Tarjova Oy ja Visma Oy.

11 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA AINEISTON KERUU

11.1 Tutkimuksen käynnistäminen

Opinnäytetyöni oli siis empiirinen tutkimus ja käytin siinä kvalitatiivisina tiedonkeruumenetelminä case-tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa haluttiin selvittää sähköisen kilpailutusjärjestelmä Clodian hyviä ja huonoja puolia sähköisenä kilpailutusjärjestelmänä, sähköisen hankintajärjestelmäprosessi yleisellä tasolla ja sen tarjoamat uudet mahdollisuudet. Keskityin julkisen sektorin hankintayksiköihin, mutta halusin myös selvittää tarjoajien kokemuksia Clodiasta. Lisäksi tutkin, millaisia etuja sähköinen kilpailutusjärjestelmä tuo ja onko hankinnassa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden tekniset ominaisuudet syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteensopivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa. Näiden lisäksi selvitin, onko sähköinen kilpailutusjärjestelmä tehnyt hankinnoista helpompia ja nopeampia valmistella.

Aloitin tutkimuksen osallistumalla Clodian järjestämille *Pienhankinta ja Kevennetty Kilpailutus* -verkkokurssille. Kurssilla tutustuin käytännönläheisesti järjestelmän mahdollisuuksiin ja hyötyihin. *Kevennetty kilpailutus* -verkkokurssilla tutustuttiin lomakkeen soveltuvuusvaatimusten asetteluun sekä hinnan ja vertailuperusteiden pisteytykseen.

Näiden lisäksi tarvitsin lisätietoja itse Clodian kilpailutusohjelmasta, jolloin päätin tehdä teemahaastattelun Valtorin asiantuntijan kanssa. Tein haastattelun Skypen avulla, jolloin etuna oli se, että se antoi enemmän informaatiota, kun sai olla ”kasvotusten” ja samalla haastattelu nauhoitettiin. Valtorin asiantuntija pystyi kertomaan ohjelmasta hyvinkin tarkkaan.

11.2 Teemahaastattelu Valtorin edustajalle

Valtori käyttää pääasiassa Cloudian kilpailutusohjelmaa. Sopimushallinta-osiota heillä ei ole vielä käytössä. Svenin mukaan Cludiolla hoidetaan 90 % kaikista Valtorin kilpailutuksista. Hänen mukaan Cludia ohjaa hyvin tarjouspyynnön valmisteluja, kunhan noudattaa valikkorakennetta ja täyttää kaikki pakolliset kentät. Mikäli järjestelmä huomaa, että jokin kohta on tekemättä, se ei päästä eteenpäin, kunnes kyseinen kohta on hoidettu kuntoon. ”Hankintayksikölle jää tietenkin velvoite tarkistaa tietojen oikeellisuus”, Sven täsmentää. Kun tarjouspyyntö on tallennettu, sitä voidaan vielä muuttaa, mutta kun se julkistetaan, tarjouspyyntöön tehdyistä muutoksista pitää tehdä täydennysilmoitus.

Erityisen kiinnostavana kilpailutusmuotona Sven pitää dynaamista hankintajärjestelmää ja erityisesti siinä käytettävää sähköistä huutokauppaa. ”Sähköinen huutokauppa kannattaa tehdä melko lyhyeksi, koska katemarginaalit pitää joka tapauksessa toimittajilla olla tiedossa jo aiemmin.” Sven kertoo ja lisää, että ”tähän voidaan antaa jatkoaikaa esim. viisi minuuttia viimeisimmän tarjouksen jälkeen, mutta siitä on kerrottava ennen huutokauppaa huutokauppakutsussa”. Minimitarjous pitää myös määritellä kutsuun. Sähköinen huutokauppa toimii siten, että ensin tulee alustavat tarjoukset Clodian kautta, ja sähköinen huutokauppafoorumi avataan myöhemmin. Huutokaupassa on nähty isoja hinnanalennuksia, esim. 500 000 euroa / vuosi. Sven mainitsee vielä, että ”hyvänä puolena voidaan pitää Clodian arkistointiominaisuuksia, koska kaikki aiemmin tehdyt hankinnat saa sieltä taas käyttöön uutta kilpailutusta varten”. Sähköistä allekirjoitusta ei ollut vielä haastattelun aikana Cludiolla valmiina, mutta Sven kaipasi sitä kovasti. Lopuksi Sven huomautti, että ”kun hankkeen kohteesta tehdään pisteytystä, lomakkeet muodostuvat valitun pisteytysjärjestelmän mukaan.” (Forsell 2017.)

11.3 Strukturoitu kyselytutkimus Clodian käyttäjille

Varsinaiseen kyselytutkimukseen sain teemahaastattelun pohjalta hyvät lähtökohdat. Tutkimuksen kannalta olisi ollut työlästä haastatella useita toimittajia ja hankintayksiköitä, joten heille laadin Internet-kyselytutkimuksen Kyselynetti.com portaalin avulla. Arviot tutkimuksen "sattumanvaraisuudesta" esitin tutkimuksen menetelmä-osiossa, ja näiden pohjalta päädyin melko pieneen otosmäärään.

Rekisteröitymällä Hanselin sivuille sain suuremmat käyttöoikeudet etsiä tietoa, jolloin paikansin Valtorille tarjouksen jättäneiden yhteystietoja. Valitsin sieltä kaikki työasema-kilpailutukseen osallistuneet isot ICT-tarjoajat. Vastapainoksi isoille yrityksille, etsin myös joitakin pienempiä tarjoajia, jotka käyttivät Clodiaa. Google-hakujen avulla löysin muutaman. Clodian sivuilta löysin yhden hankintayksikön, ja kokemuksesta tiesin muutaman viraston käyttävän sitä. Näiden lisäksi valitsin joitakin kunnan hankintayksiköitä, ilman erityisiä kriteerejä. Yhteensä löysin 14 yritystä tai julkissektorin toimijaa, joille kyselyn lähetin.

Kysely tehtiin Kyselynetti.com palvelun kautta (Liite 3.1, 3.2 ja 3.3). Ennen ohjelman aktivoimista lähetin käyttäjille sähköpostin, jossa tiedustelin, saanko laittaa opinnäytetyöhöni kuuluvan kyselyn tulemaan. Jotkut eivät vastanneet siihen, mutta rajallisen ajan takia lähetin heillekin kyselyn.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Clodian käytettävyyttä. Kysymyksiä oli yhteensä 11 kpl, joista 10 oli strukturoituja kysymyksiä ja yksi vapaaehtoinen ja -muotoinen (Liite 3.1, 3.2 ja 3.3).

11.4 Strukturoitu kyselytutkimus Hanselin edustajalle

Kyselytutkimusten lisäksi laadin Hanselin edustajalle strukturoituja kysymyksiä kolme kappaletta. Kysymykset olivat seuraavat:

- Oliko sähköisen hankintajärjestelmän kilpailutuksessa toimittajien vaatimuslistalla sähköisestä allekirjoituksesta joitakin ehtoja, sopimus on kuitenkin melko pitkä (2016–2023)?
- Uudessa hankintalaissa ei ole vaatimuksia siitä, miten pitäisi menetellä, jos tietoliikenneyhteydet katkeavat sähköisessä huutokaupassa. Olisiko sähköinen huutokauppa tehtävä siten, että kullekin tarjouksen esittäjälle esimerkiksi soitettaisiin takaisin, ja varmistettaisiin, että kaikki tarjoukset on saatu perille?
- Hallituksen esityksessä sanottiin, että ”jos hankinnan salassapito- tai tietoturva-vaatimukset olisivat niin korkealla, että tarjoajat ja ehdokkaat eivät pääsisi tutustumaan hankinta-asiakirjoihin internetin kautta. Tällöin hankintayksikkö voisi tarjota ehdokkaille tai tarjoajille pääsyn hankintamenettelyyn esimerkiksi erillisen päätteen kautta.” Oliko hankintajärjestelmän kilpailutuksessa toimittajien vaatimuslistalla tällaista vaatimusta?

11.5 Strukturoitu kyselytutkimus Cloudian edustajalle

Näiden lisäksi laadin Cloudian edustajalle seuraavat kysymykset:

Cloudia toimii pilvipalvelun tarjoajana, ja sen asianhallintajärjestelmän avulla organisaation käsittelemät asiat ja niihin liittyvät asiakirjatiedot voidaan hallita ennalta määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaisesti. Koska pilvipalvelujen luonteeseen kuuluu, että niitä pääsee käyttämään vaivattomasti mistä päin maailmaa tahansa, haluaisin saada seuraaviin asioihin vastaukset:

- Kuinka salassa pidettävän ja arkaluonteisen tiedon käsittelyoikeudet on huomioitu Cloudian pilvipalvelun alihankintatöissä, ulkomailta yms. huoltotöissä niin, ettei Suomessa käynnissä oleville tarjoajien sivuille ole pääsyä? Onko jonkin maan viranomaisilla oikeus tutkia Cloudian tietoaineistoa?

- Vaaditaanko sama turvallisuuden taso (soveltuvien osin) kaikilta alihankintaketjuilta ja niiden työntekijöiltä?
- Millaisin toimenpitein vanhentuneet kilpailutusasiakirjat hävitetään, miten toteutuu arkistonmuodostussuunnitelma?
- Kuinka laajasti ja milloin sähköinen allekirjoitus otetaan käyttöön?

12 ANALYYSI

Cloudia sähköinen kilpailutusjärjestelmä on siis pilvipalveluna tarjottava asianhallintajärjestelmä, jonka toiminta perustuu Ohjelmistoresurssi-palvelumalliin (engl. Software as a Service, SaaS). Ohjelman avulla organisaation käsittelemät asiat ja niihin liittyvät asiakirjatiedot hallitaan ennalta määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaisesti. Koska kyse on asianhallintajärjestelmästä, sen tulisi mahdollistaa asiakirjojen:

- saatavuus
- käytettävyys
- suojaaminen ja eheys
- hyvä tiedonhallintatapa
- sähköisten asiakirjojen tiedot niiden käsittelyvaiheista ja ajantasaisina löytyminen samasta paikasta
- arkistointi
- hävitys asianmukaisesti arkistonmuodostussuunnitelman mukaan

Lisäksi tarkastelen Clouidian yhteensopivuutta.

12.1 Saatavuus

Saatavuuden tutkiminen lähti liikkeelle siitä, kun osallistuin Clodian verkkokurssille. Verkkokurssille osallistuminen vaati toimivan tietokoneen, tietoliikenneyhteyden ja käyttäjätunnuksen. Clodian kutsu sisälsi linkin, josta pystyi asentamaan tarvittavan videoyhteysohjelman. Asennus oli automaattinen, ja lisäksi kurssi oli maksuton. Itse kilpailutusohjelman saatavuutta ei kyselytutkimuksessa moitittu, eikä asiantuntijahaastattelussa asettanut myöskään kyseenalaisiksi, joten saatavuuden voidaan sanoa olevan niiltä osin kunnossa. Clodian kilpailutusjärjestelmään pääsee kirjautumaan myös Hansel tunnuksilla.

Uudessa hankintalaissa ei ole vaatimuksia siitä, miten pitäisi menetellä, jos tietoliikenneyhteydet katkeavat. On kuitenkin selvää, että pilvipalvelut ovat alttiimpia erilaisille tietoliikennehäiriöille ja katkoksille, joten saatavuus ei vielä ole kaikilta osiltaan aukoton, mutta saatavuuden voidaan katsoa olevan tasapuolisesti samanlainen kaikille. Kyselytutkimus osoitti, että Clodian tukeen oltiin oltu yhteydessä, jotkut hyvinkin usein. Hyvin usein tukipyynnöt koskevat saatavuutta, käyttöoikeuksia ja ohjelmien toimimattomuuksia.

12.2 Käytettävyys

Tarjousten jättäminen sähköisesti tulee siis vaatimaan tietojärjestelmää. Superpeimmillaan tämä tarkoittaa esimerkiksi pdf-muotoisten tiedostojen lataamista tietojärjestelmään. Todellista hyötyä saavutetaan vasta, kun tarjouspyynnöt ja tarjoukset voidaan tehdä sähköisesti rakenteisessa muodossa. Näin kerran syötettyä tietoa voidaan käyttää uudelleen. Muun muassa tarjousten avaaminen, tarjousten arviointi ja hankintapäätösten tekeminen nopeutuvat merkittävästi. Tarjoajien on myös helpompaa ja nopeampaa valmistella tarjouksensa hankintayksikön laatimaan valmiiseen rakenteiseen tarjouspyyntöpohjaan. (Hansel 2017.)

Myös Euroopan komission teettämässä E-Teg ja Golden Book on e-Procurement-Good Practice -raporteissa suositellaan jäsenmaita käyttämään rakenteisessa muodossa olevaa tietoa sähköisessä kilpailuttamisessa (MAO: 456/14).

Pohditaan saatujen tietojen perusteella Cloudian käytettävyyttä. Cloudia toimii rakenteisesti, eli siten kuinka sen halutaankin toimivan. Käytettävyys on myös kunnossa, kun katsoo kyselytutkimuksen arvioita, jonka arvosanat käytettävyydessä olivat joko kiitettäviä tai hyviä. Huomattavaa kuitenkin on, että suurin osa vastaajista oli käynyt kurssin tai useampia Cloudian kursseja. Itse ohjelman toimintatavoista tuli jonkin verran kritiikkiä mm. laskentatapojen rajallisuudesta, laatupisteiden suhteutuspakosta, hintapisteytyksen laskennasta ja toimintatavasta (Liite 3/3, kohta 11). Nämä ovat kuitenkin osittain hankintayksikön päätäntävällässä, joten ongelmat eivät ole pelkästään Cloudian ratkaistavissa. Osa-alueiden esiintymisjärjestystä moitittiin kertomalla, että termien vaihto esim. kelpoisuusehdot/soveltuvuusehdot sekoittavat tarjoajia. Tämä on järjestelmän toteutukseen liittyvä asia, josta tarjoaja olikin jo lähettänyt Clodialle kehittämissuhteiden.

12.3 Suojaaminen, eheys ja hyvä tiedonhallintatapa

Cloudialla on tietoturvallisuuden hallintajärjestelmän sertifiointi (ISO 27001), laatu- ja tietoturvan sertifiointi (ISO 9001) sekä Cloudian palveluilla on VAHTI2-tason tietoturva. (Cloudia, 2017). Suojaaminen ja eheys on näin ollen lähtökohtaisesti kunnossa. Teoreettinen osuus pilvipalveluista antaa kuitenkin viitteitä siitä, että Cloudiassa saattaisi esiintyä tietoturvaongelmia.

Hyvä tiedonhallintatapa tarkoittaa käytännössä ajantasaista arkistonmuodostussuunnitelmaa, ajantasaisia tietojärjestelmä- ja henkilörekisteriselosteita, tietoturvallisuutta asiakirjatietojen julkisuuden ja henkilötietoluonteen määrittelyä asiakirjatietojen suojaamista viestinnän suunnittelua asiakirjatietojen saatavuuden ja käytettävyyden varmistamista niiden koko elinkaaren ajan (Kansallisarkisto, 2014). Kyseisten (ks. kohta 11.3) sertifiointien omistaminen, tarkoittaa että

tiedonhallintatapa on lähtökohtaisesti kunnossa. Kyselytutkimuksen mukaan asiakirjojen tiedot niiden käsittelyvaiheista ja ajantasaisina löytyminen samasta paikasta ei myöskään tuottanut erityisiä moitteita.

12.4 Sähköisten asiakirjojen tiedot niiden käsittelyvaiheista ja ajantasaisina löytyminen samasta paikasta sekä arkistointi

Käsittelyvaiheista on lähetetty kysely Cloudialle, mutta sertifioinnit (ks. 11.3) kertovat, että arkistointi ja arkistonmuodostussuunnitelmat ovat lähtökohtaisesti kunnossa.

Arkistointi

Arkistoinnista on lähetetty kysely Cloudialle, mutta sertifioinnit (ks. 11.3) kertovat, että arkistointi on lähtökohtaisesti kunnossa.

12.5 Hävitys asianmukaisesti arkistonmuodostussuunnitelman mukaan ja yhteensopivuus

Arkistonmuodostussuunnitelmasta on lähetetty kysely Cloudialle, mutta sertifioinnit (ks. 11.3) kertovat, että hävitys arkistonmuodostussuunnitelman mukaan on lähtökohtaisesti kunnossa.

Yhteensopivuus

Cloudia toimii yleisimmillä selaimilla, eikä se vaadi erityisiä lisäosien asentamisia toimiakseen. Cloudiaan voi tallentaa lukuisilla eri formaateilla ja sieltä saadaan asiakirjat PDF tai HTML-muodossa ulos. Lisäksi sen vaatimukset tietokoneen käyttöjärjestelmästä, näytön ja muistin määrästä ovat kohtuullisia, vaikkakin Microsoft -käyttöjärjestelmä painotteisia.

13 YHTEENVETO

Omien teoriaopintojen lisäksi sain vahvistuksia omille käsityksilleni hankinnoista opinnäyteohjaajaltani ja Valtorin hankintatiimin asiantuntijoilta. Lisäksi sain kokemusta pienhankinnoista Cloudian järjestämällä verkkokurssilla. Pelkästään sen perusteella, että sähköisessä muodossa olevat vanhat tarjouspyynnöt saa talteen Cloudiaan, voidaan todeta Cloudian tehneen hankinnoista helpompia ja nopeampia valmistella. Tämän lisäksi järjestelmän rakenteisuus helpottaa vanhan tiedon uudelleen käyttöä. Teemahaastattelussa kävi myös ilmi, että Cloudia käyttää rakenteista järjestelmää. Rakenteisen järjestelmän vastakohtana voidaan pitää perinteistä niin sanottua staattista järjestelmää, joka ei mahdollista kertaalleen syötetyn tiedon uudelleen käsittelyä.

Valtion ja kunnalliset hankintayksiköt suosivat suuria kilpailutuksia, miten toteutuu uusi hankintalaki niiltä osin, jolloin tarjoajana ovat pienet yritykset ja pienillä resursseilla. Cloudiakin, vaikka onkin melko helppokäyttöinen, on kuitenkin jonkin verran työläs ottaa käyttöön, erityisesti kun hankintayksikkö vaatii tarjouspyynnössään ESPD-lomaketta. Tosin kun ESPD-kohdat on kertaalleen täyttänyt, tätäkin ominaisuutta voi jälleen hyödyntää uudessa kilpailutuksessa.

Olisiko sähköinen huutokauppa tehtävä siten, että kullekin tarjouksen esittäjälle soitettaisiin takaisin ja varmistettaisiin, että kaikki tarjoukset on saatu perille? Näin tosin Valtorilla tehdäänkin (teemahaastattelu), mutta tehdäänkö muualla. Tämä kuitenkin takaisi sen, että esimerkiksi tietoliikenneyhteyksin katkeamisen vuoksi tarjous saataisiin perille, koska tarjousaikaa voitaisiin kasvattaa tai määrätä toinen ajankohta.

Tarjoaako Cloudia sitten uusia mahdollisuuksia? On selkeästi nähtävissä, että sähköinen kilpailutus tehostaa hankintayksiköiden tarjouspyyntöjen jättämistä. Sähköisen kilpailutusjärjestelmä vähentää myös paperinkulutusta, tämä ei kuitenkaan tällä hetkellä aivan vielä toteudu, koska allekirjoitusta varten dokumentit joudutaan joka tapauksessa vielä tulostamaan. Sähköisen allekirjoituksen ansiosta

sähköisesti tehdyistä sopimuksista tulisi laillisesti sitovia, hankintaprosessi nopeutuisi sekä muuttuisi täysin paperittomaksi. Cloudia on ilmoittanut aikovansa parantaa palveluaan liittämällä siihen Avain Technologiesin sähköisen allekirjoituksen. Toivoa sopii, että asia etenee nopeasti, laki *vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista* on olemassa (7.8.2009/617).

Yritykset, jotka Cloudiaa käyttävät, toimivat myös usein kansainvälisillä markkinoilla. Niitä kiinnostaa hyvinkin paljon, kuinka Cloudia, joka on pilvipalvelu, on hoitanut tietoturvakäytäntönsä asiakkaan tiedon turvaamiseksi. Myös hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämislle asetetun määräajan päättymistä.

Pilvessä tietojen luottamuksellisuus, eheys, saatavuus tai kiistämättömyys eivät välttämättä ole yhtä hyvällä tasolla kuin tiettyä tarkoitusta varten rakennetuissa tietojärjestelmissä. Pilvipalvelun kokonaisturvallisuus muodostuu sekä palveluntarjoajan että asiakkaan tietoturvakäytännöistä ja pilveen siirrettävän sovelluksen tietoturvasta. Lisäksi pilvipalveluihin liittyy muita riskejä, kuten palveluntarjoajan poistuminen markkinoilta. (Viestintäministeriö 2017).

Yhteenvetona Clodian hyvistä ja huonoista puolista sähköisenä kilpailutusjärjestelmänä voidaan sanoa, että sen tietoturvassa, käytettävyydessä ja saatavuudessa on joitakin ongelmakohtia; vastapainoksi sen käyttö nopeuttaa hankintoja ja hankintojen valmistelua. Lisäksi Clodian kilpailutusjärjestelmä on kattava, se toimii rakenteisesti ja sen käyttö on melko helppoa. Voidaan myös sanoa, että Cloudia on yleisesti saatavilla ja yhteensopivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa. Täydellinen se ei kuitenkaan ole, siitä kertovat tutkimuksen tulokset, sekä pilvipalvelujen tuomat tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät, jotka organisaatioiden on hyvä huomioida. Clodian muodostuu useasta eri elementistä: kilpailutus-, sopimusajanhallinta- ja pienhankinnasta. Osioita kokoamalla hankintayksikkö saa juuri sellaisen kokonaisuuden kuin tarvitsee. Useat sertifiointit kertovat järjestelmän korkeasta laatu- ja tietoturvatasosta.

14 POHDINTA

Tutkin Cloudian tuomia hyötyjä ja haittoja sähköisissä kilpailutuksissa julkissektorin näkökulmasta. Saamistani tuloksista voidaan päätellä, että hyötyjä on selkeästi enemmän. Näin oli hallituksen esityksessä jo nähtävissäkin, koska sähköisen kilpailutuksen tiedettiin EU:n tutkimuksissa helpottavan ja antavan julkisille hankkijoille nykyistä paremmat mahdollisuudet toteuttaa hankintoja. Uskon myös sen vähentävän sekä hankkijoille että tarjoajille tarjouskilpailuista syntyvää hallinnollista taakkaa. Hallituksen esityksessä mainittiin myös, että hankinnat ovat monimutkaistuneet. Olisikin erittäin tärkeää, että neuvontapalvelut olisivat helposti myös niiden saatavilla, jotka eivät vielä Cloudiaa ole ottaneet käyttöön. Hankintayksiköiltä tuli hyvin vähän kritiikkiä itse ohjelman käytöstä, tarjoajilta sitä vastoin melko paljonkin (LIITE 3/3, kohta 11). Onko kritiikki sitten seurausta siitä, että vaikka Cloudian sisällä on helppo luoda tukipyyntöjä ja kehittämissuhteita, niihin ei ole kuitenkaan reagoitu.

Näiden lisäksi selvitin, onko Cloudia yhteensopiva yleisesti käytössä olevien tietojen ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa. Tutkimus antoi selkeän vastauksen tähän: se on hyvin yhteensopiva ja sen käyttämisen kynnyksestä on madallutettu tarjoamalla ilmaisia verkkokursseja ja videoita asiakkaille. Onko se sitten yhteensopiva seuraavaksi valitun järjestelmän kanssa? Kysymys ei ole ehkä niin tärkeä, kuin se alkuun voi tuntua. Vaikka se olisi hyvinkin yhteensopiva, se olisi kuitenkin erilainen järjestelmä, joka pitäisi opetella ja johon todennäköisesti pitäisi tallentaa joitakin samoja tietoja, kuin jo Cloudiaan on viety. Tärkeämpää olisi selvittää, saadaanko seuraavan sukupolven järjestelmä helposti tarjoamaan samat palvelut ja millaisella panostuksella, kuin Cloudia on sen viimeisessä versiossaan.

Kuten aiemmin todettiin, oikeuskäytännön perusteella yhdeksi merkittäväksi ongelmaksi hankinta-asioissa on osoittautunut epäselvien tarjouspyyntöasiakirjojen määrä ja niistä aiheutuneet ongelmat. Kun tarjouspyyntöasiakirjat on viety sähköiseen rakenteeseen järjestelmään, voidaan olettaa, että epäselviä tarjouspyyntöasiakirjoja ei jatkossa enää niin paljon tule. Näin ollen uusi hankintalaki selkiyttää hankintoja tältä osin. Erilaisten teknisten formaattien tai prosessien yhteen

sovittaminen voi jossain myöhäisemmässä vaiheessa muodostua ongelmaksi, kun järjestelmää ajan saatossa joudutaan päivittämään. Oma melko pitkä kokemukseni useista asianhallintajärjestelmistä kertoo, että ne usein monimutkaistuvat niiden elinkaaren vanhetessa.

Hallituksen esityksessä toivottiin sähköisen välineiden tuovan säästöjä, nopeuttavan menettelyä, parantavan hankinnan tuloksia sekä samalla vähentävän virheiden riskiä. Cloudian avulla uskon näiden toiveiden toteutuvan, mutta toimittajien näkökulmasta asiat eivät ole niin hyvin. Uusi hankintalaki tulee hallituksen esityksen mukaan myös selkiyttämään hankintoja. Cloudian sähköinen kilpailutusjärjestelmä toimii tutkimukseni mukaan loogisesti ja selkeästi, ja sen toimintatavasta ei tullut paljonkaan valituksia. Cloudian etuja ovat, että tieto on kaikilla samanaikaisesti käytettävissä, järjestelmä ohjaa tekemään hankintoja oikein, ja sillä voi tehdä omia mallipohjia sekä Hansel -kirjautuminen on mahdollista. Tukiportaali on Cloudiaan kirjaututtaessa hyvin saatavilla ja siitä on helppo lähettää uusia tukiopyyntöjä. Nämä kaikki yhdessä turvaavat tarjoajille tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun julkisissa hankinnoissa. On kuitenkin selvää, että sähköinen menettely ei itsessään kuitenkaan takaa sähköisen kilpailutuksen virheettömyyttä, ja itse järjestelmä saattaa olla altis virhelähteille. Tutkimukseni perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että asiat ovat tällä hetkellä melko hyvin.

15 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Hallituksen esityksessä todettiin, että uusi hankintalaki tulee tehostamaan julkisten varojen käyttöä. Hansel kilpailutti julkissektorin käyttöön sähköisen kilpailutusratkaisun, jonka sopimustoimittajaksi on valittu Cloudia Oy. Sopimus on kahdeksanvuotinen, melko pitkä siis. On toki hyvä, että hankintayksiköiden ja toimittajien ei tarvitse pitkään aikaan opetella uutta hankintajärjestelmää, mutta entäpä kahdeksan vuoden päästä. Silloin järjestelmään on tallennettu valtavasti hyödyllistä tietoa, jota toimittajat ja hankintayksiköt saattavat jäädä kaipaamaan. Olisi tietenkin hienoa, jos tämä tieto voitaisiin tallentaa uuteen järjestelmään, koska

muuten edessä on vähintäänkin sopimustoimittajien yhteystietojen ja ESPD -kaavakkeiden uudelleen täyttäminen tai järjestelmään vieminen. Siinä vaiheessa ne hankintayksiköt, jotka ovat käyttäneet Cloudiaa tai jotka ovat käyttäneet omia tuttuja kilpailutusjärjestelmiä, saattavat hetken aikaa pohtia sähköisen kilpailutusjärjestelmän etuja. Myöskään hallituksen toive julkisten varojen tehostamisesta ei siinä kohtaa kaikilta osiltaan toteudu, vaikka sähköinen hankinta kokonaisuudessaan tarjoaakin runsaasti säästökohteita.

On hienoa, että ohjelma toimii useilla selaimilla, joten se lienee hyvin testattu, mutta silti siihen viedyt tiedot täytynee erikseen tallentaa johonkin *seuraavan sukupolven* järjestelmään. Tällainen ongelma olisi tietysti edessä, olisi kilpailutusjärjestelmä mikä hyvänsä. Mutta haluan korostaa tätä, koska se vähentää sähköisen kilpailutusjärjestelmän vahvuuksia ja tulevaisuudessa sellaisesta ongelmasta olisi päästävä eroon. Yksi keino ongelman ratkaisuun saataisi olla, että *seuraavan sukupolven* kilpailutusjärjestelmään vaadittaisiin tiettyjä ehtoja, kuten rakenteisen järjestelmän vaatimus, sähköinen allekirjoitus ja käyttöliittymän vakioitu ulkoasu, jolloin sen käyttöönotto olisi mahdollisimman helppoa. Julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön keskeisenä tavoitteena oli myös julkisten varojen käytön tehostaminen. Tehostaminen tarkoittaa yleensä asioiden yksinkertaistamista, sen takia kilpailutusjärjestelmä ei saisi olla liian vaikea ja sen pitäisi säästää hankintayksiköiden ja toimittajien aikaa. Kehittämissuunnitelmista tärkeimpänä pitäisin sitä, että järjestelmän pitää olla mahdollisimman helppokäyttöinen ja yhteensopiva myös tulevaisuudessa. Uuden hankintalain tarkoituksena on myös parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- näkökohtia. Cloudia on tähän hyvä väline, ja vielä parempi, kunhan sähköinen allekirjoitus saadaan valmiiksi.

16 LÄHTEET

Arkistolaitos. Keskeisiä käsitteitä. PDF-dokumentti. Saatavissa: [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/ACF84A6D466588D8C2257DC70027F4E8/\\$FILE/Sa-nasto%20asianhallintaan.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/ACF84A6D466588D8C2257DC70027F4E8/$FILE/Sa-nasto%20asianhallintaan.pdf) [viitattu 15.2.2017].

Cloudia. 2016a. Kilpailutusfooromit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.cloudia.com/fi/ratkaisut/on-aika-siirtya-arkistoinnista-aktiiviseen-sopi-mustiedolla-johtamiseen/> [viitattu 26.1.2017].

Cloudia. 2016b. Uutiskirje. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.cloudia.com/fi/cloudia-asiakaskirje-heinakuu-2016/> [viitattu 15.2.2017].

Cloudia. 2017. Pienhankinta. Video. Saatavissa: <https://www.youtube.com/channel/UCETFS6x6-vxAsd924MDDoNg> [viitattu 25.2.2017].

Cloudia lukuina. 2016. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sli-deshare.net/mssoste/cloudiaesittely-ms-soste-05102016> [viitattu 1.3.2017].

Eskola, S. & Ruohoniemi, E. 2007. Julkiset hankinnat. Helsinki: Sanoma Pro.

Eskola, J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen, 62–63. Tampere: Vastapaino.

Eur-Lex. 2017. Sähköinen hankinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52010DC0571> [viitattu 17.4.2017].

Ficom. 2017. Onnistunut ICT-hankintaprosessi -opas. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.ficom.fi/ohjeita/ohjeita_3.html [viitattu 1.3.2017].

Forsell, S. 2017. Valtori. Hankinta-asiantuntija. Teemahaastattelu.

Hallituksen esitys 108 /2016.

Hallituksen esitys 190 /2009.

Hansel. 2015. Valtionhallinnolle sähköinen kilpailutusratkaisu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hansel.fi/uutiset/valtionhallinnolle-sahkoinen-kilpailutus-ratkaisu> [viitattu 4.3.2017].

Hankinnat.fi 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hankinnat.fi/fi/ajan-kohtaista/uudet-hankintalait-voimaan-112017> [viitattu 11.2.2017].

Hansel. 2017. Sähköinen kilpailuttaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hansel.fi/hansel/yhteishankinnat/kilpailutusjarjestelma> [viitattu 12.3.2017].

Hilma. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/news/uusi_laki_voimaan [viitattu 11.2.2017].

Hirvonen. A., 2011. Mitkä metodit. Opas oikeustieteen metodologiaan. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.helsinki.fi/oikeustiede/tutkimus_ja_julkaisut/julkaisut/yleinen_oikeustiede/hirvonen_mitka_metodit.pdf [viitattu 11.3.2017]

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvönen, O., Kess, K., Tuomela, H. & Uotila, J. 2007. Julkiset hankinnat hankintayksiköissä. Helsinki: Edita Prima Oy

Härkönen, T. 2016. Innovatiiviset julkiset hankinnat kunnassa. Opinnäytetyö: Laurea.

Huhtala, P. 2015. Hankintayksikön laatima epäselvä tarjouspyyntö vahingonkorvauksen perusteena julkisissa hankinnoissa. e-kirja. Acta Legins Turkuensia. Edilex.

Henttonen E., 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://into.aalto.fi/download/attachments/3775231/Kysymyksiä+ja+vastauksia+laadullisesta+tutkimuksesta.pdf> [viitattu 12.3.2017].

Itä-Suomen yliopisto, 2011. Mikä on Skype. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://wiki.uef.fi/pages/viewpage.action?pageId=15008102> [viitattu 22.5.2017].

JUHTA. 2008. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.jhs-suositukset.fi/c/document_library/get_file?folderId=31262&name=DLFE-504.pdf [viitattu 19.3.2017].

Kauppalehti. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/cloudia+oy/10881462> [viitattu: 4.3.2017].

KvaliMOTV, kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html> [viitattu: 14.2.2017].

Kuntalehti. 2016. Lakiklinikka: Mikä ihmeen ESPD? WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://kuntalehti.fi/kuntauutiset/lakiasiat/lakiklinikka-mika-ihmeen-espd/> [viitattu 17.3.2017].

Kuntahankinnat. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://kuntahankinnat.fi/ajankohtaista/uutiset/enest-automatisoi-viranomaistietojen-tarkastuksen> [viitattu: 14.2.2017].

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016.

Lehto, K. 2015. Hansel Oy. Dynaamista hankintajärjestelmää koskeva sääntely ja uuden hankintadirektiivin tuomat muutokset. e-kirja. Edilex. 3-5.

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja. 2005. Liikenne- ja viestintäministeriön asianhallinnan esiselvitys ja hallinnonalan asianhallinnan tavoitetoimintamalli. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78642/Julkaisuja_28_2005.pdf?sequence=2 [viitattu 15.3.2017].

Moilanen, P., & Rähä, P. (2000). Miksi-kysymykset laadullisessa tutkimuksessa - kommentteja Pertti Tötölle. Sosiologia, 37 (2), 154–156.

Mäkelä, E.-R. 2016. Asianajotoimisto Borenius Oy, Tekninen dialogi – ratkaisu moneen ongelmaan julkisissa hankinnoissa. e-kirja. Edilex. 2–3.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Ptcs Oy. 2016. Hankintalainsäädännön uudistus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ptcs.fi/fi/hankintalain-uudistus> [viitattu 26.2.2017].

Pääkkö A. 2011. Epäsuorien hankintojen analysointi ja kehittäminen. Opinnäyte-työ: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Pöykkylä, P. 2009. Edilex. Sähköinen tiedoksianto nopeuttaa hankintoja, WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.edilex.fi/uutiset/22549> [viitattu 12.2.2017].

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV, Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.fsd.uta.fi/JULKAISUT/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf [viitattu: 14.2.2017].

Sakasti. Cloudia. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D5F54> [viitattu 28.2.2017].

TAIK. 2007. Aalto yliopisto. TAIK:n kurssi tutkimusmenetelmistä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.uiah.fi/projects/metodi/052.htm> [viitattu 16.3.2017].

Tilastokeskus. 2017. Strukturoitu haastattelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/01/> [viitattu 10.3.2017].

Työ ja elinkeinoministeriö. 2016. Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hare.vn.fi/upload/asiakirjat/19733/4262371718334119.PDF> [viitattu 5.3.2017].

Valtionhallinnolle valittu sähköinen kilpailutusratkaisu uuden hankintalain velvoittamana. *Uutiset Edilex* 14.4.2015.

Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä. 2013. Pdf-dokumentti. Saatavilla: http://www.finlex.fi/data/normit/41654/Toimitilojen_tietoturva-ohje_VAHTI_2_2013_netti.pdf [viitattu 18.3.2017].

Valtori. 2014. Valtorin, Hanselin ja asiakkaan rooli hankinnoissa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtori.fi/download/noname/%7BC95F44FA-EDEC-421C-B9B8-6AD9F8098E76%7D/11570> [viitattu 19.2.2017].

Valtori. 2016. Valtori kilpailuttaa ja hankkii asiakkailleen kilpailukykyisiä ICT-palveluja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtori.fi/fi-FI/Kilpailutukset> [viitattu 26.2.2017].

Valtori palvelut. 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtori.fi/fi-FI/Palvelut> [viitattu: 2.2.2017].

Valtorin polku, 2016. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtori.fi/download/noname/%7BAD64C393-B011-446E-A5B8-FFCB3F48D748%7D/12488> [viitattu 19.2.2017].

Vedenkannas, M. 2008/2 Kumppanuus ja julkiset hankinnat. Lakimies. e-Kirja. Edilex.

Viestintävirasto. 2017. Pilvipalveluiden turvallisuus. Mitä organisaatioiden tulisi huomioida pilvipalveluja hyödyntäessä. Pdf-dokumentti. Saatavissa: [https://www.viestintavirasto.fi/attachments/tietoturva/Pilvipalveluiden tietoturva_organisaatioille.pdf](https://www.viestintavirasto.fi/attachments/tietoturva/Pilvipalveluiden_tietoturva_organisaatioille.pdf) [viitattu 15.3.2017].

Voutilainen, T. 2011. Tietoteknologia hankintavälineenä ja kohteena. e-kirja. Edilex. Itä-Suomen yliopisto.

Ylemmän AMK- tutkinnon metodifoorumi, 2016.WWW-dokumentti. Saatavissa <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html> [viitattu 12.3].

(EU-hankintailmoitus) - 117873 / [Näytä puuttuvat pakolliset tiedot](#)

Käytetään ESPD:tä

II osa: Tarjoajaa koskevat tiedot ▼

III osa: Poissulkemisperusteet ▼

IV osa: Valintaperusteet ▼

V osa: Kelpuutettujen ehdokkaiden määrän vähentäminen ▼

VI osa: Loppulausumat ▼

Vaaditaan kelpoisselvityksen täyttäminen sellaisilta alihankijoilta, joiden voimavaroja tarjoaja ei käytä hyväksi.

[◀ Edellinen](#) [Peruuta](#) [Tallenna](#) [Seuraava ▶](#)

ESPD, Clodian sähköisellä kilpailutusallustalla (Kuva 7)

(EU-hankintailmoitus) - 117873 /

Soveltuvuusvaatimukset

Syötä halutessasi sekä tarjouksen että tarjoajan kelpoisuus- ja vähimmäisvaatimuksiin liittyvää lisätietoa tai johdantoa. Määrittele haluamasi määrä dynaamisia vaatimuksia (tarjoaja saa nämä tiedot täytettäväksi Tarjouspalvelu -toimittajaportaalissa).

Johdantoa, lisätietoa

ESPD johdanto

Tarjouksen antaminen edellyttää, että tarjoaja täyttää alla esitetyt vaatimukset ja syöttää alla pyydyt tiedot ennen tarjouksen jättämistä.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja (ESPD) on selvitys, jolla tarjoaja antaa vakuutuksen siitä, että se täyttää hankintayksikön asettamat valintaperusteet (soveltuvuusvaatimukset) ja että sitä ei koske hankintalainsäädännön mukainen poissulkuperuste. Rajoitetussa ja neuvottelullisissa menettelyissä ESPD:tä käytetään tarjoajien valinnassa, kun sovelletaan niitä objektiivisia sääntöjä ja perusteita, joilla ehdokkaat valitaan menettelyyn.

Hankintayksikkö voi milloin tahansa menettelyn aikana pyytää tarjoajia ja ehdokkaita toimittamaan yhden tai useamman

Kelpoisuusvaatimus	Kentän tyyppi	Kentän päätte	Minimi-vaatimus	Maksimi-vaatimus	Lisätietoa	☐ Valitse kaikki
Lisää uusi vaatimus	Esikatselue kelpoisuusvaatimukset	Kriteerikirjasto	Vie valinnat kriteeriryhmäksi			

Lisää esitallennettu vaatimus...

◀ Edellinen Peruuta Tallenna Seuraava ▶

(Kuva 8) Clodian sähköisen kilpailutuslustran ilmoituksen alkusivu

1. Mitä roolia edustat hankinnoissa? *

[.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 7

- tarjoaja
- Hankintayksikkö
- Hankintayksikkö
- Hankintayksikkö
- hankintayksikkö
- Tarjoaja
- myyjäosapuoli

2. Mitä Clodian kilpailusohjelmaa käytät *

[.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 6

- Clodia kilpailutus
- Clodia kilpailutus
- Clodia kilpailutus, Clodia pienhankinta ja kevennetty kilpailutus
- Kytä
- Clodia kilpailutus ja pienhankintapalvelu
- Hanki tarjouspalvelu

3. KUINKA SUJUVASTI OSAAT KÄYTTÄÄ CLOUDIAN KILPAILUTUSOHJELMAA? *

[.png](#) [.pdf](#) [.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 6

	Kiitettävästi (1)		Hyvin (2)		Tyydyttävästi (3)		Välttävästi (4)		Heikosti (5)		Aritmeettinen keskiarvo (Ø)		Standard deviation (±)				
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Ø	±	1	2	3	4	5
Arviosi on	4x	66,67	2x	33,33	-	-	-	-	-	-	1,33	0,52	☐	☐	☐	☐	☐

4. OHJAAKO KILPAILUTUSOHJELMA TARJOUKSEN / TARJOUSPYYNNÖN LAATIMISTA MIELESTÄSI JÄRKEVÄSTI? *

[.png](#) [.pdf](#) [.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 5

	Kiitettävästi (1)		Hyvin (2)		Tyydyttävästi (3)		Välttävästi (4)		Heikosti (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	1x	20,00	4x	80,00	-	-	-	-	-	-	1,80	0,45

5. OLETKO JOUTUNUT OLEMAAN YHTEYDESSÄ CLOUDIA TUKEEN? *

[.png](#) [.pdf](#) [.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 5

	En milloinkaan (1)		Yhden kerran (2)		Muutamia kertoja (3)		Melko usein (4)		Hyvin usein (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	1x	20,00	1x	20,00	-	-	2x	40,00	1x	20,00	3,20	1,64

6. ARVIOI JÄRJESTELMÄN VAHVUUKSIA JA HEIKKOUSIA *

[.png](#) [.pdf](#) [.xls](#) [.csv](#)

Osallistujamäärä: 5

	Hyvin paljon vahvuuksia (1)		Paljon vahvuuksia (2)		Vahvuuksia on jonkin verran (3)		Enemmän heikkouksia kuin vahvuuksia (4)		Paljon heikkouksia (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arvioini on	1x	20,00	4x	80,00	-	-	-	-	-	-	1,80	0,45

7. ONKO OHJELMASSA KOHTIA, JONKA TÄYTTÄMINEN ON MIELESTÄSI VAIKEAA TAI TURHAA? *

.png .pdf .xls .csv

Osallistujamäärä: 5

	Ei yhtään (1)		Hyvin vähän (2)		Muutamia (3)		Melko paljon (4)		Hyvin paljon (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	-	-	3x	60,00	2x	40,00	-	-	-	-	2,40	0,55

8. KAIPAISITKO JOIHINKIN OHJELMAN KOHTIIN PARANNUKSIA *

.png .pdf .xls .csv

Osallistujamäärä: 5

	En muuttaisi mitään (1)		Muuttaisin yhden kohdan (2)		Muuttaisin joitakin kohtia (3)		Muuttaisin useita kohtia (4)		Muuttaisin melkein kaiken (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	-	-	-	-	4x	80,00	1x	20,00	-	-	3,20	0,45

9. OLETKO KÄYNYT JONKIN CLOUDIAN KILPALUTUSJÄRJESTEMÄN KURSSIN? *

.png .pdf .xls .csv

Osallistujamäärä: 5

	Useita ja kaipaisten kursseja lisää (1)		Useita (2)		Muutaman (3)		Yhden (4)		En lainkaan (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	-	-	2x	40,00	1x	20,00	1x	20,00	1x	20,00	3,20	1,30

10. ANNA ARVOSANA CLOUDIAN KILPALUTUSOHJELMALLE *

.png .pdf .xls .csv

Osallistujamäärä: 5

	Kiitettävä (1)		Hyvä (2)		Tyydyttävä (3)		Välttävä (4)		Heikko (5)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Arviosi on	2x	40,00	3x	60,00	-	-	-	-	-	-	1,60	0,55

11. ONKO SINULLA ESITTÄÄ OHJELMAAN TAI SÄHKÖISEEN KILPAILUTTAMISEEN JOITAKIN PARANNUKSIA?

.xls .csv

Osallistujamäärä: 2

- kaksivaiheisissa menettelyissä pitäisi julkaista alustava tarjouspyyntö hankintailmoituksen yhteydessä. Tämä ei ihan tällä hetkellä toimi ja siihen toivon parannusta.

- Olen esittänyt parannuksia suoraan Cloudian tukeen, ja uusia tulee esille satunnaisesti. Suurin parannuskohde tällä hetkellä mielestäni on erilaisten laskentatapojen rajallisuus. Hintaryhmissä alikategorioiden painotukset ovat hankalia, ja hintapisteytys pystytään laskemaan vain yhdellä kaavalla, joka ei ole lineaarinen vaan tasaa hintaeroja. Samoin laadun osalta laatuasteiden suhteutus -pakko on todella huono ominaisuus. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että useat hankintayksiköt pyytävät hintatietoja erillisille Exceleille. Tämä taas syö sähköisen kilpailutusjärjestelmän etuja. Myös määrämuotoinen excelin käyttö kilpailutusjärjestelmässä on melko kankeaa ja suppeaa.

Osa-alueiden esiintymisjärjestys ei ole kokonaisuudessaan looginen, ja termien vaihto (esim. kelpoisuusehdot/soveltuvuusehdot) sekoittaa tarjoajia.